

Работнікам культуры Рэспублікі Беларусь

Паважаныя сябры!

Шчыра віншую вас з прафесійным святам.

Культура — гэта аснова самабытнасці і крыніца духоўнасці нацыі. Яна ўвасабляе ўнікальныя традыцыі беларускага народа. Яе стваральная сіла аб'ядноўвае грамадства, абуджае ў людзей самыя добрыя, светлыя, хвалюючыя думкі і пачуцці.

Беларусь ганарыцца сваёй нацыянальнай культурай, якая актыўна развіваецца і паступова набывае сусветнае прызнанне. Дзякуючы вам народная творчасць і прафесійнае мастацтва штогод папаўняюцца яркімі талентамі і новымі дасягненнямі.

На вас ускладзена высокая гуманістычная і асветніцкая місія. Вы прывіваеце маладому пакаленню лепшыя маральныя і эстэтычныя якасці і ідэалы, выхоўваеце любоў да прыгожага, павагу да роднай спадчыны, гонар за сваю Радзіму.

Упэўнены, ваш энтузіязм, майстэрства і захопленасць прафесіяй будучы і надалей садзейнічаць росквіту нашай дзяржавы.

Жадаю вам поспехаў, невычэрпнага творчага нахнення, міру, шчасця і здароўя!

**Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь
Аляксандр ЛУКАШЭНКА**

СВЯТА АДДАНЫХ

Заўтра работнікі культуры краіны адзначаюць прафесійнае свята — ужо амаль 20 гадоў кожная другая нядзеля кастрычніка для іх асаблівы дзень. Сёлета лепшых прадстаўнікоў сферы 6 кастрычніка ўганароўвалі ў сталічным Палацы рэспублікі.

На пачатку ўрачыстай цырымоніі першы намеснік Кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Максім Рыжанкоў зачытаў віншаванне ад Прэзідэнта краіны Аляксандра Лукашэнкі, а таксама ўручыў Ганаровыя граматы і Падзякі. Пачэсныя ўзнагароды Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь прадстаўнікі культурнай супольнасці атрымалі з рук намесніка Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Васіля Жарко і намесніка Старшыні Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Мар'яны Шчоткінай.

Нагрудныя знакі "За ўклад у развіццё культуры Беларусі", Ганаровыя граматы і Падзякі дзеячы галіны прынялі ад міністра культуры Рэспублікі Беларусь Юрыя Бондара.

Ад імя педагагічнай супольнасці работнікаў культуры павіншаваў першы намеснік міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь Вадзім Богуш. Падчас цырымоніі прэміі Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму ўручыла старшыня Цэнтральнага камітэта прафсаюза Таццяна Філімонава.

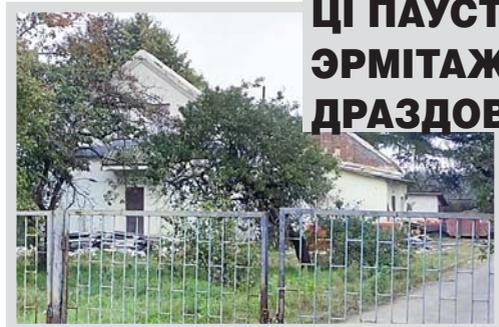

Першы намеснік Кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Максім Рыжанкоў, намеснік Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Васіль Жарко і міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый Бондар на Малой сцэне Палаца рэспублікі.

Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

ст. 2 — 3

Соцыум

**ЦІ ПАЎСТАНЕ
ЭРМИТАЖ ДЛЯ
ДРАЗДОВІЧА?**

У Заслаўі ў хуткім часе мае з'явіцца новы музейны аб'ект — "К" даведлася пра лёс флігеля сядзібы Пшаздзецкіх, які чакае рэстаўрацыя.

ст. 4

Рэдакцыя плюс...

**ПАХОДНЯ
СПАДЧЫНЫ
НАРОДНАЙ**

На пытанні "К" адказвае Васіль КАТКАВЕЦ — культурнік з 35-гадовым стажам з кагорты людзей, якіх прынята называць ветэранамі і прафесіяналамі самага высокага кшталту.

ст. 6 — 7

Тэатральная плошча

**"БЕТОН"
І "НОВАЯ
ЗЯМЛЯ"**

Як пачаўся новы перыяд у жыцці Брэсцкага тэатра лялек з прыходам рэжысёра Аляксандра Янушкевіча і чым уражвае візуальная паззія Яўгена Карняга ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі?

ст. 8 — 9

УВАГА!

/ ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ.

/ З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Віншаванні

**Паважаныя работнікі культуры!
Дарагія калегі!**

Прыміце самыя цёплыя віншаванні з нашым прафесійным святкам — Днём работнікаў культуры!

Дзякуючы вашай творчасці і паўсядзённай працы ў краіне паспяхова ажыццяўляецца культурная палітыка, захоўваюцца і прымнажаюцца духоўныя здабыткі нашага грамадства.

Вашы дасягненні — вынік мэтанакіраванай і стараннай працы. Вы забяспечваеце пераемнасць духоўнага вопыту нашага народа, даступнасць унікальнай спадчыны продкаў.

Выказваю глыбокую ўдзячнасць усім старанным і таленавітым, нястомным рупліўцам духоўнага адраджэння: выбітным дзеячам культуры і мастацтва, кіраўнікам прафесійных і аматарскіх калектываў, бібліятэкарам, музейным работнікам, спецыялістам клубнай справы, народным майстрам і ўмельцам, выкладчыкам навучальных устаноў культуры і мастацтва за самаадданую працу.

Асаблівыя словы падзякі адрасую ветэранам культуры за бязмежную адданасць прафесіі. Менавіта дзякуючы вашым намаганням, ведам, вопыту, таленту культура ў сваіх лепшых узорах і праявах служыць нашаму народу.

Жадаю здароўя, дабрабугу, шчасця і поспехаў, невычэрпнай энергіі, працоўнага натхнення ў вашай нялёгкай, але такой патрэбнай працы на карысць роднай Беларусі!

Юрый БОНДАР,
міністр культуры Рэспублікі Беларусь

Шаноўныя сябры і калегі!

Ад імя Цэнтральнага камітэта Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму прыміце самыя цёплыя і шчырыя віншаванні з Днём работнікаў культуры!

Гэта свята па праве лічаць сваім тым, хто служыць справе захавання і развіцця багатай і самабытнай культуры Беларусі. Менавіта культура з'яўляецца душой, гонарам і славай Беларускага народа, аб'ядноўвае і ўзвышае нас, з'яўляецца сапраўднай і вечнай каштоўнасцю.

Дзякуй вам за гэта служэнне, талент, падзвіжніцтва, нязменнае імкненне да гармоніі і прыгажосці.

Няхай ваша жыццё будзе напоўнена цікавай работай і творчасцю, смелымі задумамі і яскравымі ідэямі!

Здароўя вам і вашым блізкім, шчасця, удачы і цудоўнага настрою!

3 павагай, Таццяна ФІЛІМОНАВА,
старшыня ЦК Беларускага прафсаюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму.

Уручэнне Прэміі Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму ў сферы культуры і мастацтва 2017 года

На падставе рашэння Прэзідыума Цэнтральнага камітэта Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму ад 3 кастрычніка 2017 года Лаўрэатамі Прэміі Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, інфармацыі, спорту і турызму ў сферы культуры і мастацтва 2017 года сталі:

у намінацыі “Літаратура, журналістыка, крытыка”:

— Бузук Расціслаў Леанідавіч, доктар мастацтвазнаўства, прафесар, загадчык кафедры тэатральнай творчасці УА “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” (г. Мінск);

у намінацыі “Музычнае мастацтва”:

— Дзяменцьева Наталля Віктараўна, артыст-вакаліст, вядучы майстар сцэны ўстанова “Заслужаны калектыву Рэспублікі Беларусь “Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр” (г. Мінск);

у намінацыі “Жывапіс, скульптура, графіка, дызайн і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва”:

— Сапоцька Павел Міхайлавіч, дырэктар мастацкай галерэі “Універсітэт культуры”, выкладчык кафедры міжкультурных камунікацый установа адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, старшыня Праўлення Мінскага абласнога аддзялення Беларускага фонду культуры (г. Мінск);

у намінацыі “Тэатральнае мастацтва”:

— калектыву дзяржаўнай установы “Палескі драматычны тэатр г. Пінск” (дырэктар Лукашэнка Аляксандр Мікалаевіч) (Брэсцкая вобласць);

— Панджавідзэ Міхаіл Аляксандравіч, галоўны рэжысёр дзяржаўнай тэатральна-відовішчнай установы “Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь”;

у намінацыі “Народная творчасць”:

— народны хор работнікаў культуры “Зараніца” ДУ “Лельчыцкі раённы цэнтр культуры і народнай творчасці” аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Лельчыцкага райвыканкама Гомельскай вобласці (кіраўнік Ляўкоўскі Уладзімір Мікалаевіч) (Гомельская вобласць);

у намінацыі “Аматарская мастацкая творчасць”:

— народны тэатр “Рэха” ўстанова “Рэспубліканскі Палац культуры прафсаюзаў” (мастацкі кіраўнік Жураўскі Андрэй Валер’евіч) (г. Мінск);

— Заслужаны аматарскі калектыву Рэспублікі Беларусь ансамбль танца “Лялечкі” Абухаўскага цэнтра культуры філіяла дзяржаўнай установы культуры “Гродзенскі раённы культурна-інфармацыйны цэнтр” (кіраўнік — Заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь Урукіна Надзея Іванаўна) (Гродзенская вобласць);

у намінацыі “Цыркавое мастацтва”:

— творчы дуэт ДВУ “Беларускі дзяржаўны цырк” Быхан Вячаслаў Уладзіміравіч і Нус Крысціна Уладзіміраўна (г. Мінск).

На старонках “К” падводзяць вынікі працоўнага года і віншуюць калег з Днём работнікаў культуры кіраўнікі профільных упраўленняў Брэстчыны, Віцебшчыны, Гомельшчыны, Гродзеншчыны, Магілёўшчыны і Міншчыны.

Таццяна ГАГАКАВА, начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Брэсцкага аблвыканкама:

— Гэта свята яшчэ раз вяртае нас да сапраўдных каштоўнасцей прыгажосці і духоўнасці. Культура дапамагае нам усвядоміць сваю нацыянальную ідэнтычнасць, выхоўвае патрыятычныя пачуцці, забяспечвае надзейную сувязь паміж пакаленнямі і народамі.

Брэстчына славіцца сваімі традыцыямі, якія з’яўляюцца яскравай візіткай рэгіёна. Да мэтанакіраванай працы па выяўленні, захаванні і папулярызацыі лепшых узораў традыцыйнай культуры актыўна прыцягваюцца дзеці, падлеткі і моладзь. Наглядна пераемнасць пакаленняў дэманструецца ў рамках такіх мерапрыемстваў, як абласное свята фальклорнага мастацтва “Таночак”, праект “Рух зямлі”. Значную ролю ў справе папулярызацыі ўнікальных культурных традыцый Палесся грае Міжнародны фестываль этнакультурных традыцый “Мотальскія прысмакі”, які дэбютаваў і стаў пераможцам у намінацыі “Падзея года” ў Рэспубліканскім конкурсе “Пазнай Беларусь”.

Знакавымі з’яўляюцца міжнародны фестываль класічнай музыкі “Студзенскія музычныя вечары” і тэатральны — “Белая вежа”.

Дасягненні рэгіёна немагчымы без творчага патэнцыялу і працы фальклорных калектываў, майстроў народнай творчасці, якія захоўваюць і памнажаюць культурную і духоўную спадчыну. Цудоўнымі прыкладамі служаць традыцыйны ганчарнага промыслу з аўтэнтычнымі элементамі ў вёсцы Гарадной, двухасноўнае (падвойнае) ткацтва вёскі Падбела, традыцый “Спораўскай полькі” і

Скарына прызямліўся ў Кіеве

3 — 4 кастрычніка ў Нацыянальнай бібліятэцы Украіны імя У.І. Вярнадскага, якая захоўвае вялікую колькасць арыгінальных выданняў Францыска Скарыны, прайшла прэзентацыя поўнага факсімільнага ўзнаўлення кніжнай спадчыны першадрукара.

Падчас мерапрыемства намеснік дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Алесь Суша перадаў у фонды найбуйнейшай бібліятэкі Украіны 20-томны камплект выдання і выступіў з павадавленнем аб выніках пяцігадовай працы па падрыхтоўцы ўнікальнай публікацыі.

Прымаючы кніжныя падарункі з Беларусі, генеральны дырэктар бібліятэкі Уладзімір Попік адзначыў, што дзейнасць беларускіх калег па падрыхтоўцы і святкаванні 500-годдзя Беларускага кнігадрукавання не проста заслужвае вялікай павагі, але і з’яўляецца сапраўды гераічным учынкам, які

прымушае ўсіх бібліятэкараў з суседніх краін актывізаваць сваю працу па вывучэнні і папулярызацыі сваёй кніжнай спадчыны.

Нагадаем, што ў адпаведнасці са зваротамі і запытамі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі на працягу 2014 — 2017 гадоў былі алічаваны ўсе выданні Ф. Скарыны, якія захоўваюцца ва Украіне: у Нацыянальнай бібліятэцы Украіны імя У.І. Вярнадскага, Львоўскай нацыянальнай навуковай бібліятэцы імя В.Стэфанька, Адэскай нацыянальнай навуковай бібліятэцы, Нацыянальным

музеі імя А.Шаптыцкага ў Львове і Закарпацкім абласным краязнаўчым музеі імя Т.Лягоцкага ва Ужградзе. Адсканаваныя копіі былі перададзены Нацы-

янальнай бібліятэцы Беларусі для выкарыстання ў выдавецкай дзейнасці і ў складзе электронных калекцый.

K

Газета КУЛЬТУРА ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — Ілья Васільевіч СВІРЫН; **намеснік галоўнага рэдактара** — Вераніка МОЛАКАВА; **адказны сакратар** — Юрый КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў:** Надзея БУНЦЭВІЧ, Юген РАПІН; **агладальнікі рэдакцыі:** Дар’я АМЯЛЬКО-ВІЧ, Настасся ПАНКРАТАВА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты:** Пётр ВАСІЛЕУСкі, Алег КЛІМАЎ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; **карэспандэнт** — Ганна ШАРКО; **фотакарэспандэнт** — Сяргей ЖДАНОВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карэктар** — Мая ХУТКОВА.
Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.
Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.
Дырэктар — СЛАБОДЗІЧ Ірына Аляксееўна;
першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.
Прыйменная: (017) 334 57 41.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.
“Культура”, 2017. Наклад 4 229. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 06.10.2017 у 21.00. Замова 3799. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Фотафакт

6 кастрычніка ў Палацы мастацтва адкрыўся ўжо традыцыйны “Восенскі салон з “Белгазпрамбанкам”. Лік яго ўдзельнікаў рэкордна вялікі — агулам 178 аўтараў! Як і ў мінулыя

гады, выстаўленыя творы можна не толькі ўбачыць, але і набыць да 6 лістапада.

Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

тэхналогія вырабу птушкі-абярэга ў Бярозаўскім раёне, абрад “Стрылка” ў Драгічынскім раёне, каравайная традыцыя ў вёсцы Моталь і многія іншыя. Захаванню нацыянальнай культуры садзейнічае дзейнасць бібліятэчных устаноў і музеяў вобласці, якія з’яўляюцца інфармацыйнымі, адукацыйнымі і сацыяльна-культурнымі цэнтрамі.

Сёння культурныя работнікі Брэстчыны надаюць вялікую ўвагу павышэнню якасці паслуг, што прадастаўляюцца насельніцтву, фарміраванню дадатковых крыніц фінансавання, якія накіроўваюцца на ўмацаванне матэрыяльнай базы і стымуляванне працы. Спадзяемся, што агульнымі высілкамі мы вырашым адказныя задачы па фарміраванні дзяржаўнай культурнай палітыкі, захаванні нацыянальных традыцый і памнажэнні культурных дасягненняў рэспублікі.

Пётр ГНУЦЕНКА,
намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Віцебскага аблвыканкама:

— У межах апошняга года нам удалося адрамантаваць і давесці да ладу шэраг знакавых аб’ектаў і помнікаў архітэктуры. Папрыгажэў Сафійскі сабор, абнавіўся Музей беларускага кнігадрукавання. Нельга не вылучыць і адкрыццё памятнага знака “Полацк — калыска беларускай дзяржаўнасці” на беразе Заходняй Дзвіны, якое адбылося падчас святкавання Дня пісьменства.

Віцебскія фестывальныя “брэнды”, нягледзячы на знакавыя падзеі, гэтаксама традыцыйна не засталіся без увагі — “Браслаўскія зарніцы”, “Дняпроўскія галасы” ў Дуброўна, “Звіняць цымбалы і гармонік” у Паставах, ды, вядома, “Славянскі базар у Віцебску”... Свае форумныя мы песцім і любім, і спрабуем уводзіць у іх новыя фарматы мерапрыемстваў. У прыватнасці, у рамках апошняга “Базару” ўпершыню зладзілі абласны турнір бытавых танцаў для ўсіх ахвотных. Уздел прынялі 72 пары, і мы спадзяемся, што налета далучацца танцоры-аматары з іншых абласцей і рэгіёнаў.

Таксама ўпершыню падчас форуму “Дняпроўскія галасы” мы зладзілі тры конкурсы: для аркестраў народных інструментаў, для аркестраў баянаў і акардэонаў ды для аркестраў баянаў і народных інструментаў. Лётаў нашую вобласць прызналі найлепшай у культурным напрамку, таму імкнемся падтрымаць сваё рэнаме і ўдасканалюць працу.

У шэрагу новых ініцыятыў — акцыя “Традыцыйны касцюм Віцебскай вобласці”. Нашым майстрам удалося зафіксаваць такую спадчыну ў кожным раёне. Рытуецца да выдання ад-

мысловы каталог-альбом, дзе будуць прадстаўлены вынікі нашых экспедыцый і даследаванняў. Гэтым праектам мы ганарымся, бо аналагаў у рэспубліцы я не ведаю.

Беларускі фальклор, традыцыйная культура, рамёствы — вось тое, што падпітвае нашу сучасную культуру, мастацтва, таму неацэннымі з’яўляюцца ўсе высілкі па захаванні і папулярызаванні нашай спадчыны. Гэты пласт неабходна за сабой весці, выяўляць яго і рэкламаваць. Бо чым мы адметныя як не гэтым? Ды ў сінтэзе сучаснага і традыцыйнага, мяркую, і нараджаецца наша будучыня.

якога хопіць на многія пакаленні наперад.

У рэгіёне дынамічна функцыянуе каля паўтары тысячы арганізацый культурнай галіны. Спіс традыцыйных фестываляў, плэнераў і конкурсаў няспынна папаўняецца. Нашы таленавітыя землякі не раз былі адзначаны на самых прэстыжных конкурсах. Шматлікі калектыў работнікаў культуры краю — гэта сапраўдны авангард ініцыятыў і пачынанняў у духоўнай сферы.

На тэрыторыі вобласці працуюць 18 калектываў са званнем “Заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь”, 30 твораў уваходзяць у “Беларускі саюз

духоўнай спадчыны. Ваша цудоўная энергія, бясконца адданасць прафесіі, любоў да людзей здольныя ствараць чуды. Дзякуй вам за адданае служэнне культуры, за ваш асаблівы дар адкрываць у чалавеку лепшыя рысы, за талент дарыць радасць судакранання з прыгожым. Жадаем вам новых творчых адкрыццяў, поспехаў ва ўсіх справах і пачынаннях, шчасця і дабрабыту!

Аляксандр ВЯРСОЦКІ,
начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага аблвыканкама:

— Напярэдадні прафесійнага свята работні-

таленты Гродзеншчыны маюць падтрымку Прэзідэнцкага фонда. Я жадаю ўсім, хто задзейнічаны ў сферы культуры, не толькі захаваць напрацаваны патэнцыял, але і выйсці на новы ўзровень творчасці. І, зразумела, каб іх работа заўсёды атрымлівала годную ацэнку.

Кацярына МУЗЫЧЭНКА,
начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Магілёўскага аблвыканкама:

— Паважаныя работнікі культуры, ветэраны галіны! Сардэчна віншую вас з прафесійным святам! Хачу выказаць вам

дыцый вырабу саламяных павукоў у Быхаўскім раёне Магілёўскай вобласці”. Са Спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі заахвочаны дванаццаць чалавек і два творчыя калектывы вобласці. Шэсць праектаў магілёўскіх бібліятэк сталі пераможцамі Рэспубліканскага конкурсу “Бібліятэка — асяродак нацыянальнай культуры”. Многія ўстановы культуры годна прадстаўлялі і вобласць, і ў цэлым краіну на інвестыцыйных і эканамічных сусветных форумах. Як заўсёды, радавалі сваім творчым напавеннем і якасцю традыцыйнага мерапрыемства — візітоўкі Магілёўшчыны. Шэраг буйных падзей яшчэ чакае нас да канца года. А наш Бабруйск цалкам апраўдвае свой сёлетні статус культурнай сталіцы Беларусі.

Сяргей ЛАДЫШАЎ,
начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мінскага аблвыканкама:

— Сфера культуры ў жыцці нашай краіны і ў жыцці любога народа — асаблівая. Адсюль мы чэрпем сілы для духоўнага развіцця, што, у сваю чаргу, дае сур’ёзны імпульс для інтэлектуальнага і працоўнага ўдасканалвання, становіцца асновай нашых поспехаў. Таму людзі, якія працуюць у гэтай сферы, — таксама асаблівыя, яны фарміруюць духоўны фундамент нацыі. Усім працаўнікам нашай роднай галіны хацелася б пажадаць духоўнага росту, мудрасці, сіл, здароўя, цярапення і выказаць словы велізарнай удзячнасці за тую працу, што яны робяць. Лічу, менавіта дзякуючы іх унёску існуе беларуская нацыя.

Павел СКАЛАБАН,
начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мінгарвыканкама:

— Сёння мы па праве ўшаноўваем тых, хто сваім талентам, працавітасцю, любоўю да роднага горада прымнажае яго славу і аўтарытэт, уносіць вялікі ўклад у развіццё нашага грамадства, вядзе карпатлівую работу па духоўна-маральным выхаванні моладзі.

Дзякуючы вашым намаганням, ведам і досведу Мінск з’яўляецца культурным цэнтрам, дзе гарманічна спалучаюцца класічныя традыцыі і плённае навагарства. У Мінску ствараюцца выдатныя фэсты і спектаклі, працуюць буйныя музеі, канцэртныя залы, бібліятэкі, праходзяць папулярныя выставы. Зычу работнікам культуры здароўя, дабрабыту, шчасця і поспехаў у нялёгкай, але такой патрэбнай працы на карысць роднага горада!

Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Ад усёй краіны

Інга ЗАЎТАРОДНЯЯ,
першы намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гомельскага аблвыканкама:

— Шаноўныя сябры, прыміце сардэчныя віншаванні з прафесійным святам! Гэты дзень у календары знамянальных дат з’явіўся невяпадкова. Фарміраванне паўнаважнага грамадства, выхаванне духоўна здаровага, разумнага і мэтанакіраванага маладога пакалення немагчыма без моцнага культурнага падмурку. Нацыянальная самабытная культура — важнейшы рэсурс сацыяльна-эканамічнага развіцця дзяржавы, неад’емны складнік іміджу рэспублікі ў краіне і свеце.

Гомельская зямля ўздавала нямаля дастойных сыноў. Тут нарадзіліся літаратары Іван Мележ і Іван Шамякін, кампазітары Рыгор Пукст і Яўген Гладкоў, мастакі Георгій Ніскі і Аляксандр Ісачоў. Мы па крупінах збіраем сваю спадчыну, клапатліва захоўваем памяць пра выгокі і знаходзімся ў пастаянным развіцці, імкнучыся ісці ў нагу з часам. Жыхары нашага краю гатовыя шчыра дзяліцца сваім духоўным багаццем,

майстроў народнай творчасці”. З майстры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва атрымалі ганаровае званне “Народны майстар Рэспублікі Беларусь”. Спецыяльнай прэміяй Кіраўніка дзяржавы дзеячам культуры і мастацтва ўзнагароджаны калектыў Гомельскага дзяржаўнага цырка. За апошнія паўтары гады 21 чалавек падтрыманы спецыяльным фондам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Бягучы год шчодры для нас на значныя даты і падзеі. Гомельская абласная філармонія адзначыла 50-годдзе, а мемарыяльны комплекс “Дзесяцім — ахвярам Вялікай Айчыннай вайны” ў Жлобіне — 10-годдзе з дня адкрыцця. У аграгарадку Чыркавічы Светлагорскага раёна з’явіўся першы ў краіне лічбавы кінатэатр у сельскай мясцовасці з магчымасцю кінапаказу ў фармаце 3D.

Паважаныя работнікі сферы культуры, ветэраны галіны, прыміце словы шчырай падзякі за вашу самаадданую працу! Менавіта вы, як ніхто іншы, умеце захапіць і дарослых, і дзяцей светам прыгожага. Дзякуючы вашым намаганням падтрымліваюцца высакародныя традыцыі асветніцтва, захаванні і памнажэння

каў культуры мне хочацца падзякаваць ім за ахвярную працу па захаванні нашай гісторыка-культурнай спадчыны, яе нематэрыяльных элементаў і матэрыяльных аб’ектаў. На Гродзеншчыне нямаля помнікаў доўгліства, вартых называцца нацыянальнымі брэндамі — палацавы комплекс у Свяцку, гродзенскі Стары замак, замкі ў Навагрудку, Галышаных, Крэве... Частка іх у працэсе рэстаўрацыі, іншыя чакаюць сваёй чаргі. Каб я не быў упэўнены, што фінансаванне рана ці позна будзе, я бы ўвогуле не згадваў гэтыя праекты. Але людзі, упаўнаважаныя прымаць рашэнні, разумеюць, наколькі важна выдаткоўваць сродкі на такія праекты — нават пры наяўнасці ў дзяржаве эканамічных цяжкасцей. Бо ўкладанні ў культуру і аднаўленне гістарычнай памяці — гэта ўнёсак у будучыню. Так што працы шмат — прафесіяналізм, талент і творчы імпульс работнікаў культуры запатрабаваныя. Сёння і заўжды.

Напярэдадні Дня работнікаў культуры мне прыемна нагадаць, што Гродзенскі тэатр лялек угадараваны званнем Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь; што маладыя

самыя шчырыя словы падзякі за прафесіяналізм, любоў да прыгожага і імкненне прышчапіць гэтую любоў жыхарам нашай краіны!

Менавіта вы ўносіце вялікі ўклад у духоўнае развіццё грамадства і папулярызаванне культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь за мяжой. Вы працуеце тады, калі адпачываюць іншыя, шчодро аддаеце людзям багацце сваёй душы, дорыце радасць зносінаў з характэрным. Менавіта культура і мастацтва нагадваюць людзям пра вечныя каштоўнасці, вучаць іх быць дабрэй да блізкіх.

Паважаныя калегі! Хай ніколі не скончыцца ваш шлях да прафесійнай дасканаласці, а ваша праца будзе заўсёды ўвянчаная поспехамі! Добрага вам здароўя, ажыццяўлення смелых ідэй і праектаў! Шчасця, аптымізму і дабрабыту!

Магілёўская культура сустракае сваё свята з нядрэннымі вынікамі. Так, Беларуская рэспубліканская навукова-метадычная рада па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры прыняла рашэнне надаць статус нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці “Тра-

РЭШТКІ РОДАВАГА
ГНЯЗДА

Адзін з найбольш старажытных гарадоў Беларусі адметны не толькі Рагнедай ды Ізяславам. Цікавай старонкай гісторыі Заслаўя з'яўляецца і XVIII стагоддзе, калі яно належала магнатам Пшаздзецкім. І хця род паходзіў з земляў Польшчы, ды сам горад ён набыў выключна дзеля атрымання графскага тытулу — а Заслаўе тады было сталіцай графства, — менавіта тут Пшаздзецкія стварылі сваё радавое гняздо. Іх нашчадкі, раскіданыя па свеце, і дагэтуль з цеплынёй згадваюць пра гэтыя мясціны. На жаль, ад шыкоўнага маёнтка амаль нічога не засталася — толькі той самы эрмітаж ды сціплыя парэшткі батанічнага саду: усяго некалькі дрэваў.

— Варта памятаць, што такое эрмітаж і дзеля чаго ён быў створаны, — тлумачыць намеснік дырэктара музея-запаведніка Яўген Кавалёў. — Гэта месца для адасаблення ад будзённых клопатаў і знаёмства з мастацтвам. У флігелі былі бібліятэка, невялікая канцэртная пляцоўка і, натуральна, карцінная галерэя. Усё згодна з еўрапейскай традыцыяй!

Яшчэ ў 2011 годзе, калі камяніца была толькі перададзеная музею-запаведніку, актыўна ішло абмеркаванне яе далейшага лёсу. Прапаную гучала шмат: арганізацыя там арт-рэзідэнцыі для мастакоў, правядзенне пленэраў сучаснага мастацтва, стварэнне парка скульптуры... Зрэшты, найбольш мэтазгоднай выгледала ідэя стварэння ў эрмітажы музея гісторыі Заслаўя — балазе, колішнія ўладальнікі горада Пшаздзецкія сыгралі ў ёй не апошнюю ролю. Але ў выніку ў будынку было вырашана размясціць музей маляваных дываноў.

— Наша калекцыя маляванак — самая вялікая не толькі ў Беларусі, але, магчыма, і ва ўсёй Еўропе! — не хавае гонару галоўны захавальнік фондаў музея-запаведніка Аляксандр Рак. — Тым больш, яе вартасцю можна назваць не толькі колькасць адзінак, але і іх якасны падбор. Таму лагічна і натуральна нарэшце стварыць для яе годную экспазіцыю, каб разгарнуць гэтую прыгажосць ва ўсёй красе. Перакананы, што паўстанне такога музея стане даволі моцным стымулам для далейшага развіцця нашага горада.

У той самы час, заслаўская калекцыя дываноў ужо даволі добра вядомая зацікаўленым людзям як у Беларусі, так і нават па-за яе межамі — найперш дзякуючы актыўнай рабоце музейшчыкаў, якія не толькі збіраюць артэфакты, але і актыўна іх выстаўляюць. Тым не менш, кіраўніцтва ўстановы не баіцца, што маляванкі ўжо намулялі во-

Ці паўстане эрмітаж
для Драздовіча?

У Заслаўі ў хуткім часе мае з'явіцца новы музейны аб'ект, які з поўным правам можна назваць нашым Эрмітажам. Пэўны час таму "К" ужо пісала пра лёс гэтага флігеля сядзібы Пшаздзецкіх, і было тое даўнавата (гл. № 20 (991) 2011 г.). На жаль, праз брак фінансавання ўсе прамінулыя гады будынак так і прастаяў у аварыйным стане. Нарэшце, у яго ўласніка — Гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Заслаўе" — з'явіўся партнёр. Прыватная камерцыйная ўстанова праявіла інтарэс да рэалізацыі праекта па рэстаўрацыі і музейфікацыі эрмітажу і выдаткавала на гэта даволі значныя грошы.

Эрмітаж часова без даху. / Фота аўтара

З дамкоў міжваеннага перыяду паздымалі ахоўныя шылды.

ка, і новы музей застанецца без гледачоў.

— Многія з нашых дываноў дасюль ніколі не выстаўляліся, пра іх пакуль ведаюць толькі самі музейшчыкі, — кажа Яўген Кавалёў. — Таму не сумнявайцеся, што ў новай экспазіцыі будзе шмат адкрыццяў нават для спецыялістаў. Больш за тое — нам важна не проста запойніць выставачную прастору метадам шпалернай развескі па ўсіх магчымых вертыкальных дываны — гэта даволі сур'ёзнае і глыбокае явішча ў традыцыйнай беларускай культуры, і будучая экспазіцыя мае стаць не толькі яе адбіткам, але і навуковым даследаваннем. Прынамсі, на дадзены момант у канцэпцыю музея маляваных дываноў закладзены менавіта такі падыход.

— Да ўсяго, наша калекцыя пастаянна папаўняецца новымі паступленнямі: і музейныя супрацоўнікі дагэтуль прывозяць з экспедыцый дываны, і самі людзі часта іх прыносяць у музей, — дадае Аляксандр Рак. — Таму ніводзін чала-

век не можа сказаць, што ён усё бачыў.

УЖО БЕЗ СТАТУСУ

Рамонтныя работы ў эрмітажы ўжо актыўна вядуцца. На дадзены момант заменены кроквы і дах, якія засталіся яшчэ з 1930-х гадоў — з часоў, калі ў будынку быў размешчаны памежны атрад і майстэрні па рамонтзе зброі і вайсковага рыштунку.

— Толькі на распрацоўку праекта і ўсёй астатняй суправаджальнай дакументацыі сышло больш за год, — распавядае Яўген Кавалёў. — Але, хця пэўныя зрухі заўважныя, працы яшчэ больш, чым проста шмат.

Паралельна з рэканструкцыяй будынка ідзе і дэталёвая распрацоўка канцэпцыі яго развіцця. А таксама — вывучэнне гісторыі. Бо менавіта падчас рамонтных работ могуць быць зробленыя новыя адкрыцці.

— У нас наперадзе — рэканструкцыя падлогі, — кажа Аляксандр Рак. — Гэта дасць нам магчымасць правесці дадатковыя натурныя даследаванні і ўдакладніць, ці сапраўды дадзены будынак

дзённы дадатковых даследаванняў — як натуральных, так і архіўных, — мы, магчыма, будзем ставіць пытанне пра ўключэнне ў Дзяржспіс і самога эрмітажу, і той унікальнай калекцыі маляваных дываноў, якая там будзе экспанавана.

КАНТРАБАНДЫСТЫ
ПАКУЛЬ БЕЗ МУЗЕЯ

Між іншым, эрмітаж — не адзіны аб'ект у Заслаўі, які пазбавіўся статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці. Са старых драўляных дамкоў міжваеннай пары ў цэнтры гарадка таксама не так даўно паздымалі ахоўныя шылды. Хця яшчэ параўнальна нядаўна ў іх планавалі зрабіць музейныя экспазіцыі, прысвечаныя гісторыі памежнага некалі горада, які — разам з ужо "польскім" Ракавам — да 1939 года лічыўся сталіцай кантрабандыстаў і шпіёнаў.

— І нават мы ў музей-запаведніку пра зніжце статусу даведаліся "па факце", — кажа Аляксандр Рак. — Вядома, музейфікацыя гэтых дамкоў вымагала вялікіх грошай: перадусім трэба было рассяліць людзей, якія ў іх жылі, затым правесці капітальны рамонт, укладзіць грошы ў стварэнне экспазіцыі, але... у выніку, у Заслаўі мог бы з'явіцца яшчэ адзін аб'ект для турыстаў.

Пакуль жа і гэты цікавы этап мінуўшычыны горада, і многія іншыя (напрыклад, выданне Сымонам Будным Бібліі ў 1574 годзе) музейнымі сродкамі належным чынам не адлюстраваныя. Ідэя стварэння музея гісторыі Заслаўя вісіць у паветры ўжо не першае дзесяцігоддзе, і такія планы па-ранейшаму актуальныя. На думку Яўгена Кавалёва, размяшчацца ён павінен у самім гістарычным цэнтры.

— Не сумняюся, гэта істотна павялічыць плынь турыстаў, — перакананы намеснік дырэктара. — Увогуле, што тычыцца стратэгіі развіцця Заслаўя, то асабіста маё меркаванне — яго трэба пераўтвараць не проста

ў горад-музей, але і ў горад музей! Ужо шмат чаго для гэтага было зроблена раней, але варта такую работу працягваць.

Музей дываноў плануецца адкрыць ужо ў наступным годзе, па завяршэнні рамонтных работ. Таксама ў бліжэйшых планах — музей "Местачковая ятка", назва якога гаворыць сама за сябе. Ёсць і іншыя ідэі, якія супрацоўнікі пакуль не агучваюць. Ды і ўвогуле — перспектывных задумаў у нетрах гэтай установы заўсёды нараджаюцца ў дастатку.

— Але наша работа не прынясе належных вынікаў, калі паралельна з музейнай не будзе развівацца і ўся турыстычная інфраструктура горада, — дадае Яўген Кавалёў. — Тым больш, што Заслаўе — горад-спадарожнік Мінска, і спадарожнік менавіта рэкрэацыйна-турыстычны. Са свайго боку, мы робім усё ад нас залежнае, але...

Дарэчы, пра развіццё горада і яго турыстычнага патэнцыялу. Яшчэ ў 1980-я — пачатку 1990-х гг., калі ў Заслаўі быў толькі створаны музей-запаведнік, ён сапраўды актыўна развіваўся і прывабляў натоўпы турыстаў: ад электрычкі цэлыя "дэманстрацыі" ішлі, каб паглядзець горад і наведаць яго музей. Менавіта тады супольная нефармальна арганізацыя месцічаў і музейшчыкаў "Камітэт карыстальнікаў" дамаглася, каб Заслаўе былі вернуты гістарычныя назвы вуліц, каб захавалася іх трасіроўка — а разам з ёю і сам дух старажытнага гарадка.

Цяпер жа не ўсё радуе наведвальніка: у гістарычным цэнтры ўвечары можа не гарэць бадай ніводнага ліхтара! Затое, там панаставілі дзіўныя і аляпаватыя лаўкі-альтанкі ў форме "сэрца", якія ніяк не спрыяюць адчуванню адмысловага genius loci. Ды і мясцовая адміністрацыя, падобна, нават не ведае, што старажытны пляц пад яе вокнамі спакон веку называецца Рынкавы — ва ўсіх афішах згадваецца нейкая Цэнтральная плошча, якой не існуе ў мясцовай тапаграфіі...

Часам з'яўляецца адчуванне, што горад пакуль не вельмі па-сяброўску сустракае сваіх гасцей — ён іх асабліва не чакае і не спрабуе сябе раскрыць, прадэманстраваць свае старажытныя карані. Дык пра якое развіццё турыстычнага патэнцыялу тады можна весці гаворку?

Кожнаму ўніверсітэту патрэбен тэатр

Кацярына САЛАДУХА,
дырэктар Міжнароднага фестывалю
студэнцкіх і маладзёжных тэатраў
“Тэатральны куфар”:

Ад гуртка да вялікай сцэны: якое месца ў культурнай прасторы Беларусі займаюць амаатарскія калектывы?

дэнцкі тэатр можа дарасці да вышэйшага ўзроўню. А вось у тэатральных школах нават дыпломныя пастаноўкі часам выглядаюць на “адыграць і заслона”. І ў гэтым таксама заключаецца розніца: у звычайных студэнтаў падыход нярэдка больш шчыры.

Вельмі прыемна, што кожны раз да нас далучаюцца ўсё больш і больш тэатраў з рэгіёнаў. І мы пачынаем адзначаць, што яны не саступаюць сталічным калектывам. Напрыклад, прыкметна падняў свой узровень ві-

цебскі маладзёжны тэатр “Колесо”, прыемна ўразіў і “Тэатр адкрытых” з Гомеля, які далучыўся да нас сёлета.

Усе тэатры перад фестывалем падаюць заяўку і праходзяць спецыяльны адбор. Штосьці мы глядзім ужывую, а штосьці — на відэа, калі няма магчымасці прыехаць у іншы горад. Прагляд спектакля ў запісе не перашкаджае аб’ектыўнай ацэнцы, бо за шмат гадоў у нас ужо напрактыкаваліся вочы, ды і многія тэатры мы даўно ведаем і, канешне, больш давяраем

ім. Сёлета мы прынялі вельмі шмат заявак на ўдзел, і, на жаль, проста не змаглі ўсе калектывы ўключыць у праграму.

Я лічу, што кожнаму ўніверсітэту патрэбен тэатр. Прычым такія амаатарскія калектывы могуць быць сапраўднай кузняй талентаў, якія потым выходзяць і на прафесійную сцэну. Падобных гісторый шмат было і, мяркую, яшчэ будзе звязана з тэатрам БДУ “На балконе”, адкуль выйшлі такія актёры, як Цімур Мураў, Святлана Латышава і шмат іншых. У якасці прыкладу можна прывесці і Маскоўскі адкрыты студэнцкі тэатр (МОСТ), з якога выйшла шмат вядомых асобаў: Максім Галкін, Аляксей Кортнеў, Валдыс Пельш...

Дарэчы

“Тэатральны куфар” — міжнародны фестываль, які з 2004 года збірае ў Мінску студэнцкія калектывы краіны і замежжа. Сёлета праходзіць 21 — 27 верасня.

Цікава, што ў студэнцкі тэатр прыходзяць у большасці тыя, хто засвойвае ва ўніверсітэце дакладныя навукі, але ў іх узнікае патрэба ў нейкай гуманітарнай дзейнасці. Калісьці ў нас быў хлопец, які скончыў з чырвоным дыпломам хімічны факультэт, але ўрэшце абраў менавіта тэатральную кар’еру. Кожны чалавек шукае свой шлях, і калі студэнцкі тэатр яму дапамагае, — гэта цудоўна. Тым больш, узнагароды на “Куфары” — вельмі каштоўны дадатак да творчага партфоліа як для актёра, так і для самога тэатра.

Раней людзі неяк са скепсісам успрымалі маладзёжныя тэатры. Звычайныя глядзчы спачатку чытаюць праграму і толькі потым вырашаюць, ісці ім ці не. Сёлета, калі ў фестывалі ўдзельнічае 60 % прафесійных тэатраў, людзі пачалі ставіцца да яго з большай павагай — і, мяркуючы па водгуках, мы яе апраўдалі. Зрэшты, “Куфар” заўсёды быў папулярным мерапрыемствам, таму мы нават і ўвялі плату за ўваход, каб неяк кантраляваць людскую плынь. Бо быў час, калі глядзчы літаральна разносілі Ліцэй БДУ!

“Сэрца” б’ецца

Алег ЛАРЫЧАЎ,
каардынатар суполкі Signal, арганізатар
міжнароднага стрыт-арт-плэнэру Urban Myths:

Аргенцінскі мастак Франчэска Басалеці аддаў сваё “Сэрца” Мінску — распісаў будынак Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Праца дапоўніла шэраг іншых “Гарадскіх міфаў”, што за апошнія два гады з’явіліся ў сталіцы, дзякуючы стрыт-артэрам з Аўстраліі, Грэцыі, Іспаніі, Італіі, Украіны — так вулічнае мастацтва адкрывае Беларусь свету.

ідэйнасць прац. Я проста пішу мастакам ліст з прапановай прыехаць. Ганарараў няма — аплачваем толькі дарогу, праżywанне, харчаванне і матэрыялы. Матывацыя тых, хто пагаджаецца — магчымасць распрацаваць канцэпцыю на месцы і ўбачыць краіну, дзе яшчэ ніколі не быў.

Праз што канкрэтна знаёміць мастака з горадам залежыць ад таго, якая тэма цікавіць больш за ўсё. Аўтар “Дзяўчыны ў вышыванцы” Гвіда

ван Хэлтан, напрыклад, вывучае народную культуру і арнаменты. Італьянец Міла — архітэктур. Дэйх, які намалюваў бога Ярылу, пытаўся пра рэлігію і трансфармацыю паганскіх традыцый. Ва ўсіх па-рознаму. Экскурсію па Мінску для нашага апошняга ўдзельніка Франчэска Басалеці правёў гісторык Алесь Белы. Пасля чаго мастак шукаў вобраз, які мог бы ўвасобіць у сабе ўсё, пра што ён даведаўся. Вырашыў, што гэта будзе сэрца — яно сімвалізуе не

**Мінск, вуліца Рабкораўская, 21. /
Фота Рамана ПРАТАСЕВІЧА**

толькі геаграфічнае становішча Беларусі як краіны ў цэнтры Еўропы, але і яе жывую душу. У большасці культур сэрца лічыцца асноўным органам памяці — менавіта ў сэрцах людзей жывуць успаміны і пачуцці.

Апошнім часам мастак працуе ў тэхніцы інвертаванага жывапісу, таму праца выглядае як негатыў і разглядаецца мурал больш дэталёва можна праз фотакамеру, калі паставіць яе ў рэжым колеравай інверсіі. Так Фран-

чэска падкрэсліў, што не заўжды сутнасць рэчаў можна зразумець з першага погляду.

Папярэдне эскізы ён абмяркоўваў на сустрэчах з мясцовымі жыхарамі, якія мы анансавалі ў Сеціве. Адна з іх адбылася ў гімназіі-каледжы мастацтваў, дзе Франчэска паказваў свае працы ў іншых гарадах і распавёў пра канцэпцыю роспісу будынка ўніверсітэта культуры на вуліцы Рабкораўскай. Нават выкладчыкі адзначылі яго прафесійны падыход.

Другая сустрэча праходзіла ўжо ў больш нефармальнай абстаноўцы — усе зацікаўленыя проста прыйшлі пагутарыць з мастаком у кавярню.

Замежнікі імкнуцца адкрыць Беларусь, таму дакладна такія ж іх працы не маглі б узнікнуць у іншых краінах — вось у чым адметнасць Urban Myths. Па прыездзе ў Мінск ва ўсіх нашых удзельнікаў узнікае шок, што яны раней нікога ці амаль нікога не ведалі пра краіну ў цэнтры Еўропы, дзе насамрэч адбываецца шмат цікавага. Яны здзіўляюцца таму, што мы настолькі сціплыя і не піярым сябе, а яшчэ не разумеюць, чаму па-руску ў нас размаўляюць часцей, чым па-беларуску. Калі развітваемся, амаль кожны раз чуюм: “Гэта была найлепшая паездка!” І пра яе потым распавядаюць на іншых фестывалях. Нашы мастакі бачаць розныя стылі і натхняюцца. Таму не сумняюся, што наш праект становіцца каталізаторам важных працэсаў ў Беларусі.

Пяць плюсаў самастойных вандровак

Ганна СТАРЫКОВІЧ,
настаўнік бальных танцаў:

Маё ўлюбёнае хобі — разам з сям’ёй вандраваць па Беларусі. Уважліва пераказваю, наколькі наша краіна багата на гістарычныя помнікі і таленавітых людзей, якія іх стваралі. Гэтае багацце праз вякі дайшло да нас — і, на жаль, нярэдка руйнуецца літаральна на нашых вачах.

2. Маршрут. У практыцы маіх з мужам вандровак бывала і такое: едзем у адно месца, а раптам хочацца ў іншае. Калі ты з экскурсіяй, такі экспромт немагчымы. Вандраваць па плане — добра. Але часам хочацца пабачыць больш.

3. Бывае, што падчас экскурсіі ў цікавым мес-

цы вам раскажваюць вельмі мала. Так у нашай сям’і здарылася ў Нясвіжы. Тады ў нас яшчэ не было аўто, і мы паехалі на арганізаваную экскурсію. Яна абмежавалася цікавым расповедам пра палацавы комплекс. Праз год мы трапілі ў Нясвіж ужо самастойна і змаглі аглядзець не толькі замак

(якраз ішла рэстаўрацыя, і мы пабачылі шмат цікавага, што потым схавалі пад прыгожай цэглай), абышлі ўвесь парк. Але гэтага нам падалося мала, і мы пайшлі ў другі бок. Знайшлі Слуцкую Брам, ратушу, вучэльную ў былым кляштары. А падчас экскурсіі нам паказалі толькі замак. Тая ж гісторыя і з Мірам.

4. Вандруючы самастойна, вы вымушаны самі складаць план і маршрут. Таму акрамя ўжо вядомых мясцін можна даведацца аб незнамых, але не меней цікавых помніках спадчыны. Часцей за ўсё мы карыстаемся

сэрвісам “Глобус Беларусі”. Гэта сапраўдная скарбніца для тых, хто хоча вандраваць самастойна. Там нават ёсць гатовыя маршруты.

5. Абедаць на свежым паветры — вельмі прыемна. Калі ты вандруеш самастойна, можна спыніцца ў нейкім прыгожым месцы, раскласці ежу і спакойна яе спажыць. Асабліва гэта радуе тых, хто жыве ў вялікіх гарадах і мала сустракаецца з прыродай.

Стаўленне да гістарычных помнікаў у нашай краіне часам незразумелае. На будынку вісіць шыльда, што гэта гіста-

рычная каштоўнасць, а на самой справе ён руйнуецца літаральна на вачах вачах. Адно палацы рэстаўруюць, а іншыя не заўважаюць.

Пакуль палацы, замкі, касцёлы, цэрквы і капліцы, а таксама проста старыя дамы яшчэ ёсць на нашай зямлі, трэба іх пабачыць, дазнацца пра гісторыю будаўніцтва, паказаць сваім дзецям, каб яны ведалі, што гісторыя Беларусі вядзе з глыбіні вякоў. Ніхто не даставіць вам уражанні на дом. Трэба сабраць неабходныя рэчы, ежу, фотаапарат і — насустрач сапраўднай гісторыі!

У нашай краіне шмат турыстычных кампаній, і большасць з іх прапануе вандроўкі па Беларусі. Магчыма, для людзей сталага веку, якія не маюць аўто, або для дзіцячых груп гэта добрая магчымасць пазнаёміцца з роднай зямлёй. Але калі ў вас ёсць машына, лепей вандраваць самастойна. Пералічу толькі пяць плюсаў такіх падарожжаў.

1. Вы ні ад каго не залежыце. Ні па часе выезду, ні па часе вяртання. Краіна ў нас адносна невялікая, але ёсць мясіны, да якіх трэба ехаць вельмі доўга, і за адзін дзень можна не паспець. Таму лепей залежаць толькі ад самога сябе і сваіх жаданняў.

Паходня спадчыны народнай

Падрыхтаваў Яўген РАГІН / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Напярэдадні прафесійнага свята работнікаў культуры на пытанні “К” адказвае начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Любанскага райвыканкама Васіль КАТКАВЕЦ

— Давайце пачнем, Васіль Сцяпанавіч з ваших творчых незадавальненняў. Ці іх няма?

— Не, ёсць заўжды, незадавальненне сваёй бездапаможнасцю ў пэўных абставінах... Я — 35 гадоў у культуры, з іх 22 — працюю кіраўніком. Мы здолелі выпрацаваць стабільную канцэпцыю развіцця свайго рэгіёна, у аснове якой два кірункі: традыцыйная культура (яе даедаваў наш зямляк, этнограф Павел Шпілеўскі), высокае мастацтва, (тут ля вытокаў паэт і публіцыст Уладзіслаў Сыракомля). Але ці ёсць на сёння такая канцэпцыя ў рэспубліцы? Кожны ў раёнах імкнецца стварыць сваю мадэль існавання (чытай — аптымізацыі, штатнага раскладу, наладжвання дыскатэк і г.д.), кожны па-свойму бачыць перспектыву. А вір выжывання засмоктвае і замінае правільна размеркаваць сілы, таму кожны з нас чаквае рэвізора, як пакарання нябеснага. Нам патрэбна рэальна прывязаная да нашай зямлі і нашага часу дзяржаўная праграма. Галоўны ідэалагічны аспект — нацыянальная культура. Хіба ж каардынацыя яе развіцця — не найпершы дзяржаўны абавязак? А мы, прадстаўнікі “гібрыдных” аддзелаў, бавім час на бясконцых нарадах і пасяджэннях.

— А калі да ўсяго гэтага дадаць яшчэ і кадравую праблему...

— ...незадаволенасць сабой павялічваецца ўдвая. Раней мы адбор прафесіяналаў рабілі, цяпер у клубныя ўстановы і бібліятэкі ў малых населеных пунктах бярам часам людзей, якія маюць цікавасць да культуры, але не маюць спецыяльнай адукацыі.

— Дык што, прафарыентацыю запусцілі?

— Не, гэтая работа ў нас — пастаянная. Шмат накіроўваем ў сярэднія спецыяльныя і вышэйшыя ўстановы адукацыі. Але на радзіму вяртаюцца адзінкі. Да прыкладу, сёлета выпускніца Універсітэта культуры Вікторыя Царыковіч вярнулася на Любаншчыну, працуе ў аграгарадку Даль і пачала актыўна займацца творчымі праектамі.

— На мясцовых толькі і спадзеў, а для іншага-родніх, як правіла, жыцця

Ён — усюдыісны ва ўчынках, дзёрзкі ў памкненнях, выніковы ў шчыраваннях і афарыстычны ў выказваннях. Адкуль бярэцца гэтая радасная энергія, нават калі на душы пахмурна? Ад беларускай зямлі, ад яе нястомнага і знаходлівага народа, ад жніўнай песні, вясельнага танца ды ад птушынага вольнага палёту. Усім гэтым сілкуецца любая творчая душа. Але Васіль Сцяпанавіч мае шчаслівую здольнасць пераўтвараць моц роднай зямлі ў цікавыя сацыяльныя клубныя, бібліятэчныя, музейныя і рамесніцкія праекты. Імі ў першую чаргу і славіцца Любаншчына. Нягледзячы на важкі працоўны стаж, Васіль Каткавец, які днямі адзначыў 60-годдзе, не “замуліў вока” і захаваў здольнасць здзіўляць нестандартнымі думкамі ды годна рэалізаванымі марамі.

няма. Гэты ўсеагульны хіб таксама ў ліку ваших незадаволенасцяў?

— Усім вядома, што культура — у стане сталага ўзросту. І мы сёння стаўку робім не толькі на дынастыі. У канцэпцыі развіцця раёна прадугледзелі два кірункі нарошчвання кадравага патэнцыялу. Першы — праца школы мастацтваў з музычным, тэатральным, харэаграфічным і мастацкім аддзяленнямі. Стварылі і школу рамёстваў. Карацей, адбіраем таленавітых дзяцей, якія б сталі носьбітамі і прафесійнага і народнага мастацтваў. Не ўсё так проста са школай рамёстваў. Маю на ўвазе і навучальныя праграмы, і кадры... Але гэтыя прафарыентацыйныя захады павінны прынесці плён. Райвыканкам пяць гадоў таму прыняў рашэнне пра тое, каб палову платы за праезд вясковых дзяцей, што вучацца ў ДШМ і школе рамёстваў, узяць на сябе. Рашэнне вельмі своечасовае.

— Пытанне такое. Выхаванцы ДШМ могуць пры

жаданні стаць прафесійнікамі: музыкантамі, танцорамі, артыстамі, мастакамі. А выпускнікі школы рамеснікаў? Няўжо кожны пойдзе працаваць у цэнтры рамёстваў ці ў сельскія клубы? Якая матывацыя ў гэтых дзяцей займацца ткацтвам ці ганчарствам?

— Думаю, кожны школьнік павінен умець рабіць рукамі тое, што ўмелі рабіць іх дзядулі і бабулі. Так, не кожны стане майстрам-метадыстам у раённым цэнтры рамёстваў. Але кожны, я веру, адчуе павязь са спадчынай, зразумее, як важна быць пераемнікам традыцый, закладзеных немаведама калі. На Любаншчыне ёсць народны майстар Міхась Насановіч, як у нас называюць, гаршкалёп. Спецыяліст унікальны. Ён ганчарнае рамяство пераняў у свой час ад Бога, як пераймаюць характар ці хаду, на нейкім генным узроўні. І гэта таксама для нас вельмі важна. Каб жыло і не гінула. Дык вось, сёння майстэрства ад Насановіча пераймаюць навучэнцы

нашай школы рамёстваў. Тое ж самае можна сказаць і пра знаную ткачыцу Ірыну Яскевіч, і пра многіх-многіх іншых. А іх выхаванцы перададуць справу сваім будучым дзецям. Ды і стаць сапраўдным гаспадаром і гаспадыняй у сям’і дарагога каштуе.

— Вернемся да пытання жыцця для маладых спецыялістаў.

— І для Любаншчыны гэтае пытанне вельмі хвалявае. Службовых кватэр сёння няма. Спадзеў ускладаем на дом, што здаецца ў сувязі з будаўніцтвам калійнага камбіната для спецыялістаў сацыяльнай сферы. І мы прапанавалі свае кандыдатуры. Але перавага, як вядома, аддаецца тут урачам ды настаўнікам.

— Чым жа прывабліваеце патэнцыйныя маладыя кадры?

— Трывалай тэхнічнай базай, магчымасцю рэалізавацца і надзвычайным светам аднадумцаў, з якіх складаецца наша кагорта работнікаў культуры.

Яшчэ

РЕДАКЦЫЙНЫ ВЫБАР — НЕВЫПАДКОВЫ: ВАСІЛЬ КАТКАВЕЦ З КАГОРТЫ ТЫХ РАБОТНИКАУ КУЛЬТУРЫ, ЯКІХ ПРЫНЯТА НАЗЫВАЦЬ ВЕТЭРАНАМІ І ПРАФЕСІЯНАЛАМІ САМАГА ВЫСОКАГА КШТАЛТУ.

адзін прыклад: Ірына Анціпенка, скончыла культасветвучылішча, завочна — Універсітэт культуры. Прыходзіць да мяне і кажа: “Напрыканцы жніўня паступаю ў магістратуру”. Я здзівіўся: “У цябе ж 26-га вяселле!” А тая ў адказ: “Хіба адно аднаму замінае?” Вось такія ў нас дзяўчаты. Мы калісьці на Аграфэсце запатрабавалі, каб кожны аграгарадок меў свой брэнд. Ірына нечакана прапанавала праект прапаганды зёлак “Сонца і

кветак свята”. Знайшла ўнікальную бабулю Зоню Рудзько, тая паказала і расказала. У выніку быў праведзены яшчэ адзін фестываль “Гардовіца” (такая лекавая траўка ў нас расце), нават батанікі з Эстоніі на яго завіталі, гурт даў канцэрт. Бабуль і моладзь паяднала фолькавае стыхія з пахам разнатраўя. Акцыя не была камерцыйнай. Музыкі прыехалі, каб наталіць душу. Так што нам ёсць чым прывабліваць моладзь.

— А цяпер — пра моладзь, якая з’яўляецца спажывцом культуры. Вы ведаеце, што трэба гэтай, прама скажам, капрызлівай аўдыторыі ва ўмовах паўсюднай глабалізацыі?

— Гэта адзін з праблемных момантаў. Штогод распрацоўваем праекты маладзёжнай скіраванасці. Яны — рознажанравыя. Пра фальклорныя акцыі мы казалі ўжо. Вельмі любяць юнакі і дзяўчаты мерапрыемствы на адкрытым паветры. Выкарыстоўваем і сацыяльныя сеткі. Прайшоў нядаўна конкурс мотаблокаў. Гэта ў райцэнтры. У аграгарадку Сарачы сталі папулярнымі гульні КВЗ. Білеты прадаюцца за дзень. Мясцовы гумар — надзвычайны і вабіць літаральна ўсіх. Потым — конкурсы цырульнікаў, свята закаханых, турыстычныя злёты. Усё гэта — аўтарскія праекты, што рэалізоўваюцца ў раёне.

— Пагадзіцеся, з моладзю моладзь павінна працаваць.

— Так, але і асобныя сталыя работнікі культуры няблага з гэтым спраўляюцца. Я разумею, пра што вы кажаце.

Змест працы і яе матывацыя з цягам часу трансфармаваліся значна, і сталаму работніку клуба вельмі цяжка заставацца нароўні з юнымі наведвальнікамі. У ідэале ў нашых аграгарадках павінны працаваць клубнікамі ды бібліятэкарамі маладыя людзі з вышэйшай адукацыяй. І мы не можам не імкнуцца да ідэалу. Вось Аляксандр Дзямідчык з Барысавы скончыў Маладзечанскую вучэльню і прыехаў выкладаць ва

Ірэцкую гарпасялковую музычную школу. Больш за тое, скончыў завочна журналісцкія курсы. Яшчэ не жаніўся, але ўзяў крэдыт на будаўніцтва хаты. Нядаўна высвятляю, што мой Аляксандр, які яшчэ і падрабляе ў райгазеце, паступіў на завочнае аддзяленне педуніверсітэта. Падаецца, навошта яму гэта трэба? Кажу, што трэба, і ўсё! Зрабіў вяскованае тэлебачанне. Рыхтуе рэкламныя ролікі па прапагандзе аддзяленняў сваёй школы.

— **Ваш выбар стаць работнікам культуры быў свядомы?**

— Менавіта так. І ці магло быць інакш?! Я нарадзіўся ў самым, бадай, маляўнічым куточку Палесся, у Тышкавічах на Іванаўшчыне. За савецкім часам у нас не забаранялі Каляды. Мы хадзілі з зоркамі. А якія вяселлі ладзіліся ў Тышкавічах! З караваімі, песнямі ды скокамі. А мясцовая гаворка, а традыцыі яркія. Нездарма тут які ўжо год ладзіцца “Фальклор без межаў”. Таму адразу пасля школы паступіў у Гродзенскае культпросветучылішча. Праўда, мяне ў войска забралі. Пасля яго я адразу паступіў ва Універсітэт культуры. Стаў рэжысёрам з чырвоным дыпламам. Прапанавалі працаваць у новенькім палацы культуры ў Сарачах на Любаншчыне. Кватэру далі. Так і апынуліся з жонкай у Любанскім раёне. Тут былі створаны ўзорны тэатр і фэст “Чароўны куфэрак”, які ладзіўся сёлета ў адзінаццаты раз. Пацягнулася моладзь. ДК стаў цэнтрам вясковага творчага жыцця. Палічыў, што мне не стае беларускасці, і паступіў у 1990-х завочна ў педуніверсітэт. На тры гады апынуўся ў наймаверным віры сталічнага грамадскага жыцця... Начальнікам пагадзіўся стаць з трэцяга раза. Усё даводзіў, што творца не можа быць чыноўнікам. Давялося паспрабаваць. І пачаў я з вывучэння мясцовай традыцыйнай культуры. Як паказвае час, не памыліўся. Вельмі дапамог Інстытут праблем беларускай культуры. Пастаянна прыязджалі Васіль Лішвінка, Пётр Гуд... З цягам часу я стаў разумець, што начальнік аддзела — гэта найперш кіраўнік з добрым веданнем гісторыі, традыцый і людзей. Адзін з найважнейшых яго абавязкаў — падтрымка талентаў.

— **Вернемся да жыццёвай прозы. Як ставіцеся, Васіль Сцяпанавіч, да платных паслуг?**

— Літаральна днямі абмяркоўваў гэтае пытанне з дырэктарамі сельскіх устаноў культуры. Штогод дадаецца да плана 10 — 15

працэнтаў, і агульныя сумы становяцца няўздыхнымі для выканання, бо вяскованае насельніцтва, мякка кажучы, не павялічваецца. Канешне, рвемся з усіх сіл. Паколькі галоўны прыбытак дае цяпер не дыска-тэчны марафон, шукаем іншыя формы працы. Два гады таму рэканструявалі гарадскі парк, зрабілі яго ў летні перыяд базавым для нашых вясковых самадзейных калектываў. Кожны паспеў тут вытупіць. Больш гульнёвых элементаў стала ў дзейнасці вясковых клубаў. Шмат дзе вы можаце пабачыць батуты. Традыцыйная кулінарыя Любаншчыны становіцца больш прывабнай для спажываўца. Узнавілі, да прыкладу, тэхналогію выпечкі партызанскага хлеба (з лебядой, чарніцамі, жалудамі).

— **Усе гэтыя хітрыкі вам падаюцца натуральнымі для дзейнасці устаноў культуры?**

— Так. Як і праца са спонсарамі. Інакш не выжывем.

— **Пра вашу творча-адукацыйную спонсарскую акцыю “Землякі” мы не раз пісалі.**

— Мы і слоган прыдумалі адпаведны: “Мая маленькая радзіма — акенца ў вялікі свет”. Праект рэалізоўваецца з 2013 года. Ведаецца, вельмі прыемна ўсведамляць, што мы згуртавалі вакол сябе каля 70 выхадцаў з Любаншчыны: паэт Уладзімір Паўлаў, краязнаўца Анатоля Статкевіч-Чабаганнаў, дырыжор Мікалай Калядка, акцёр Максім Брагінец... Ёсць прадпрымальнікі, навукоўцы, спартсмены. Усе яны — нашы актыўныя спонсары. Дапамагаюць калі не грашыма, дык актыўнай творчай падтрымкай.

— **Безумоўна, напрацоўка ўнікальная, бо ў іншых раёнах і двух-трох спонсараў не набярэцца. А ў вас іх — 70... Некалькі слоў пра праект “Каляднае сур’е”.**

— Ён рэалізоўваецца два гады. Збіраюцца калектывы ці не з усіх абласцей Беларусі. Праект самаакупляльны. Не магу тут не сказаць і пра праект “Пятровіца”. Пяцідзённая фальклорная школа ладзіцца на радзіме Пятра Шпілеўскага. З Літвы, Польшчы і Францыі нават прыязджаюць. Школу актыўна падтрымлівае аддзел моладзі райвыканкама.

— **У беларускамоўным асяродку — акцыя гучная. Але ўсё роўна ёй не стае рэкламы. Шырокая аўдыторыя павінна ведаць, што прасунутая моладзь ладзіць у вас сапраўдныя нацыянальныя вяселлі, а больш сталыя людзі — танцавальныя вечарыны. Вы падтрымліваеце пастаянныя стасункі з Мінскім**

“Вір выжывання засмоктвае і замінае правільна размеркаваць сілы, таму кожны з нас чакае рэвізора, як пакарання нябеснага. Нам патрэбна рэальна прывязаная да нашай зямлі і нашага часу дзяржаўная праграма.”

абласным метадычным цэнтрам. А няма жадання пакантактаваць з метадыстамі іншых абласцей, бо вам ёсць што сказаць?

— Ды я вельмі лёгка на ўдзым. Пастаянна шукаю новыя праекты. Ды і Любаншчына месціцца на стыку трох рэгіёнаў: Глушчына Магілёўскай вобласці, Акцябрскі і Жыткавіцкі раёны на Гомельшчыне. На паях робім фэст “Палескі трохкутнік”. Так што інфармацыйнага міжабласнага вакууму не адчуваю. Прычым згаданы фэстываль не толькі мастацтву прысвечаны, на ім прысутнічаюць кіраўнікі раёнаў, якія абмяркоўваюць і іншыя пытанні, скажам, эканамічныя. Плён — выдавочны... Прачытаў у “К” пра Грушаўку — сабраўся і рушыў на Ляхавічы. Пабываў на тамтэйшым фальклорным фэстывалі, пасябраваў з начальнікам аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Ляхавіцкага райвыканкама Міколам Дабрыянцам.

— **Яшчэ адзін ваш знакаміты праект звязаны з мясцовымі літаратарамі.**

— Ён называецца “Я словам слаўлю родны край”. Шэсць святаў ужо прайшло. Першае ладзілі ў вёсцы Заельня, дзе нарадзіўся паэт Янка Хатэнка. Калісьці Янка Купала казаў пра гэтага настаўніка: “Ёсць у яго божы дар!” Мы выдалі зборнік вершаў Янкі Хатэнкі. Потым было ўшанаванне 95-гадовага Івана Муравейкі, дэвіз якога “Іду на 100!”, Уладзіміра Паўлава, Міколы Жука. Збіраюцца на гэты творчыя акцыі ўсе аматары прыгожых пісьменства Любаншчыны. І мы з радасцю іх падтрымліваем, выдаем іх кнігі, папулярызуем не толькі родную мову, песні, але і наш шчодры на таленты край.

“Свабода павінна быць у творчасці. А яе развіццю замінаюць шматлікія нарады і пасяджэнні.”

— **Шмат кажуць пра тое, што прэстыж работніка культуры знізіўся. Пагаджаецеся?**

— Усё ад самога работніка залежыць. З тым, які сіл не шкадуе, і бачна, што робіць ён гэта не дзеля паказухі, людзі і павітаюцца з пашанай, і спыняцца, каб пагутарыць па душах. І прэстыж, зароблены ў народа, ад велічыні акладу культработніка не залежыць. Вы ж ведаеце, што ў вёсках клубнікі ды бібліятэкары і старастамі працуюць, і дэпутатамі мясцовых саветаў з’яўляюцца.

— **Вы мелі дачыненне да цікавага праекта “Таўкачыкі”, які ўмацоўваў павязі сталіцы і рэгіёнаў. Аўтэнтычныя выканаўцы выступалі тады на лепшых мінскіх пляцоўках.**

— Так, саліст гурта “Юр’я” Юрась Выдронак упершыню зладзіў гэтае фольк-мадэрн-шоу менавіта на Любаншчыне. Мы потым выступалі нават у канцэртнай зале “Мінск” ды ў Купалаўскім тэатры. Тады і нарадзілася ідэя спалучыць маладзёжны энтузіязм з аўтэнтычнасцю бабуль. Іх аўдыторыя вітала стоячы.

— **Нават замежжа вясковых бабуль добра ведае, а Беларусь — недастаткова. Не пірыцеся як след ці тэлеканал “Беларусь 3” працуе неяк не так?**

— Згодны. Мы неяк гутарылі з начальнікам аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Ельскага райвыканкама Валерыем Гейхманам. Прышлі да высновы: чаму ніхто не запрашае ветэранаў ад культуры, каб запытацца ў іх: “Вы працавалі апошнія гады ў новым фармаце, штосьці стануўчае назапасілі? Як думаеце рухацца наперад?” Дарэчы, гэта прапанова не толькі для тэлебачання, але і для Міністэрства культуры.

— **І для нашай газеты таксама. Наступнае пытанне. У чым вам бачыцца эканамічная, юрыдычная свабода вашага аддзела?**

выставы. Натуральна, праграмаванні выканаем. А вось, глядзіце, другі паказчык. У маі правялі тры этапы раённай краязнаўчай алімпіяды для дзяцей “Памяць страчаных назваў”. Было столькі цікавых творчых праектаў, якія яскрава адлюстравалі інтэлектуальны патэнцыял школьнікаў! Дык на якіх шляхах уважыць ды параўнаць два гэтыя паказчыкі? Першы — патрэбны, бо камерцыйны, а другі — проста так, для душы? Вельмі хачу, каб нашы праграмныя дакументы не проста спускаліся б зверху, а ўлічвалі б, так бы мовіць, нізавыя тэндэнцыі. Тэорыя без узгаднення з практыкай так і застаецца тэорыяй.

— **Ці здольныя мы сёння пазбавіцца савецкасці?**

— Савецкая ментальнасць патрошкі знікае. Ці гатовы мы да нейкіх карэнных змен? Падаецца, не, хоць і ёсць да гэтага імкненне. І мы не адгароджаны ад свету, бо пастаянна наведваем Літву, Польшчу, Украіну і бачым, што там робіцца. У Шаўляй на дзіцячы тэатральны фэстываль “Белая варона” прывезлі беларускую пастаноўку. І нас успрымаюць як нацыю з векавой гісторыяй і традыцыяй... Яшчэ раз паўтару: старое пакінем, трэба будзёнай вызначыцца, якім хутчэй новае.

— **Яшчэ адно пытанне пра самавыжыванне (рэнтабельнасць) устаноў культуры. Вось у вёсцы Камуна вашага раёна пры СДК працуе крама. За гэтым будучыня?**

— Побач з карчмой танцавальная зала. Не ўсім трэба танцы. Можна проста заплаціць рубель ці два, каб папіць гарбаты, паразмаўляць. Калі мы хочам мяняцца, трэба штосьці канкрэтнае рабіць. Ведаю, там-сям пры аддзелах дзейнічаюць гатэльчыкі. За гэтым таксама будучыня. Мы ў доме народных традыцый, што ў вёсцы Обчын, таксама збіраемся стварыць гасцінныя пакоі, бо, я казаў, побач будзеца калійнае прадпрыемства. Вельмі марудна да гэтага падступаем, усімі сіламі шукаем сродкі. А брэндам вёскі з’яўляецца фальклорны гурт “Павалякі”, які “спецыялізуецца” на адраджэнні абрадавых дзей. Гэты калектыв і стане рэкламным “тварам” будучага гатэлю.

— **З пункту гледжання заканадаўства наколькі складана заняцца гасцінчым бізнесам?**

— Даволі складана. Але ж мы прывыклі да платных паслуг. Варта прывыкаць і да больш важных форм, набываць новы досвед у суседзях.

Заканчэнне — на старонцы 11.

Адзінота ў чалавечым мурашніку

Як зрабіць так, каб глядач сціснуўся ў камяк і на працягу ўсёй дзеі не пераводзіў дыханне? Можна распачаць з ім жорсткую размову пра каханне, якога людзі так прагнуць і ад якога ўвесь час збягаюць у абдымкі татальнай адзіноты. Менавіта такі распавед прапанаваў Яўген Карняг, узрыўшы за аснову мову цела: у Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі адбылася прэм'ера візуальнай пазэі “Бетон”.

Настасся ПАНКРАТАВА / Фота з архіва тэатра

У спектаклі гаворыць толькі цела.

Ацаніць візуальную пазэію на свае вочы можна ўжо 11-12 кастрычніка.

рабля з усімі дэталямі, але ці проста візуалізаваць бязмежнасць адзіноцтва? Спадарыня Нерсісян зрабіла амаль немагчымае: ажывіла бясконцу аднастайную сцяну, што бетонам замурувае пацучці. Лаканічная роўнядзь шэраці за амаль паўтары гадзіны аддае глядзельнай зале свае таямніцы, расчыняючы сакрэтныя патаемныя дзверы. Жывая, быццам разумны Акіян Станіслава Лема, сцяна прынароўліваецца пад патрэбы герояў, дораць апошнім то акенцы ў матчыму будучыню, то прыступкі ў смартоўную бездань... Раз-пораз яна ператвараецца ў сцэз-

ны экран, што ажыўляе кветкі, плача дажджом ці выпускае наўздагон за Эўрыдыкай пагібельнага Сатыра.

Тыя заціснутыя сцянаграфічныя аб'ёмы, што заўсёды нечакана з'яўляюцца перад глядачом, Яўген Карняг знарок запаяў на тостах чалавечы цел, то драматы ног, то рукі, што ўюцца змеямі. Выступішы ў пастаноўцы яшчэ і мас-такім па святле, рэжысёр з дапамогай лаканічных прыёмаў абстрае адчуванне недахопу асабістай прасторы для кожнага. На сцэне,

як часта і ў рэальным жыцці, людзі ходзяць практычна адзін па адным, але фізічная блізкасць яшчэ не гарантыя духоўнай шчырасці і таго, што асоба знойдзе сабе месца сярод натоўпу.

Натуральна было чакаць у акцёрскім ансамблі спрэс тэатральную моладзь. З якім жа захапленнем (і на не першым дзясятку хвілін) прыходзіць усведамленне,

Спадар Карняг на дзівя густа насыціў тканіну сцэнічнага дзеяння амаль што цыркавымі трукамі, цытатамі з тэатра лялек, акрабачычнымі пасажамі і небяспечнымі элементамі, калі ў публіцы зусім нетэатральна ёкае сэрца...

Пры такой канцэнтрычнасці матэрыялу акцёрам былі неабходны “вокны” для ўзяцця дыханьня. Адна з іх — сцэна

не кахання: бягучы ралок агучвае немудрагелісты прапановы мужчын і жанчын пазнаёміцца. І не мае значэння, колькі каму гадоў, ці насамрэч сур'езная канчатковая мэта таго запрашэння — людзі дранцеюць у адзіноцтве, волькі ці адныя муры ў тым вінаватыя? У часы высокіх тэхналогій, гаджэтаў і адчування татальнай даступнасці, людзям усё так жа цяжка выравацца з бетону забавона, арматуры боязі, з гіпсу няўмення завязаць шчырую размову.

Яўген Карняг выводзіць на сцэну мноства Арфеяў і Эўрыдык, ўдалымі пласцічнымі эцюдамі ён дабіваецца адчування бясконцага ланцугу твараў, што праплываюць скрозь цябе. Рэжысёр прапануе паглядаць на дзіўную эвалюцыю чалавечых зносін. Гркі спявалі пра закаханага, які не пабаяўся спустыцца за каханнем у абшары Смерці, а пасля няспраўджанага выратавання працягваў прысвячаць сябе адзінай суджанай. Сучасныя арфеі маюць на запасным аэрадроме інтэрнэту з дзясятка матчыных Эўрыдык, а тыя пры першай жа непрыемнай дробязі татовы замяніць каханка на яго дубль — гэта працей, чым шукаць выйсце ва ўзаема-разуменні. Сваю галоўную думку рэжысёр выносіць на праграму да спектакля: “Тысячы і тысячы ўнутраных кіламетраў у надзеі збегчы ад каханна альбо ад яго апусценасці... Пошук паратунку ў тым жа, ад чаго бязым...”

K

Песня: 2078 год, абараназдольнасць нейкай краіны правяраліца ўсялякімі экстрэмальнымі спосабамі. І пра ўсё гэта апавядаецца мужчымскім тандэмам пад акампанемент акустычных гітар. У электрычнасці, напэўна, у выніку атрымаўся б які-небудзь хард / рэпкор — настолькі нервовая паводле падачы кампазіцыя. Моцна, увуголе.

Гурт “Дразды”, кліп на песню “Вёска”

А.: І навошта пішучца такія песні і здымаюцца такія кліпы? Напрыклад, у нашым выпадку старыя прыхільнікі ансамбля “Сябры”, мне здаецца, успрымуць і кампазіцыю, і відэа на яе як лёгкую іронію над вечнымі каштоўнасцямі — і музычнымі, і іншымі. Магчыма, пакрыўдзіцца. Сучасная моладзь — наадварот, успрыме ўсё сур'езна і скажа, што гэта падобна на... “Сябры”, а яна гэты калектыў не слухае і ролікі яго не глядзіць. І песня з 1980-х — пачатку 1990-х, і відэа з часоў махровага беларускага тэлебачання.

В.: Тое, што лідар “Драздоў” Віталій Карпанаў умее складаць песні “на мяжы слёз”, вядома добра. “Вёска” — адна з іх: кампазіцыя, прысвечаная роднаму дому на малой радзіме, па якой фронтэжн матляецца на матацыклах. Сапраўды, нешта пачынае шчыміць сэрца, хоць сам я і не бываў у тых краях. Але затое бываў у іншых, падобных, з такімі ж палямі, лясамі, возерам, дзятвой. Гэта ўжо не першы кліп гурта, зняты ў вясковым антуражы. Мяркуючы па ўсім, працяг яшчэ будзе. І усё выдатна, каб не адно “але”. Нават “Але”. Каб гэты ролік патрапіў на вочы каму-небудзь з адказных супрацоўнікаў ДАІ — ох і аштрафавалі б Віталія! І за яздз без шлема, і наогул за вельмі спецыфічную яздз...

Надзея БУНЦЭВІЧ

Планавалася, што навае спектаклі будзе асаўявацца з вяртаннем тэатра ў рэканструаваны будынак. Пераезд адклаўся яшчэ мінімум як на год, і навае аказалася скіравана не да абноўленай сцэны, а да творчай глебы — новага пецыяду ў жыцці тэатра, што пачынаецца з дзейнасці маладога галоўнага рэжысёра. Аляксандр Янушкевіч — знавая асоба ў нашай тэатральнай прасторы. Брэст для яго, ураджэнца

нават аднайменная опера Юрыя Семіянікі, дзе вялізна ўвага надавалася малым харавым сцэнам. У цыпераным працягванні коласаўскай кнігі, што прымеркавана да 135-годдзя з дня народзінаў паэта, вельмі многае зроблена зусім іначэй: па-новаму, нечакана і вельмі ўражальна. Эпічная паэма не проста скарчана. Яе тэкст перапрацаваны, “ператасаваны”, аўтарскія прамавы размеркаваны між дзеючымі асобамі, некаторыя фрагменты перанесены. Знакамітыя радкі “Мой родны кут”, якімі пачынаецца арыгінал, узніка-

У кожнага з цэнтральных персанажаў — свой тэмп, свае асаблівасці прамоў, залёжны ад характару героя: вельмі імпульсіўны Міхал (Раман Пархач), больш рамантычны Антоні (Канстанцін Крыштаповіч), дэлавая, рэалістычная Ганна (Лілія Верста).

Імклівасць развіцця шмат у чым вынікае таксама з сцэнальнага фантазу бліскучых мастацкіх вынаходніцтваў, што ахопліваюць радасцю творчых алкрышчэй і прэтэндуецца на статус палдзі. Фантазія стваральніку (мас-так — Таццяна Нерсісян)

Шчупак без п'яжкасці ператвараецца ў Русалку (Руслана Сакалова). Стол — у вазок, а потым — у туну. Пан на кані (Уладзімір Цевасян) асаўяюцца з помнікам. Воўк (Юрыя Цесля) аказваецца ваўкалакам. Чым не хорар? Продаж-купля зямлі вырашана праз скрынні з розным змесцівам: каменчыкі, пясок, гліна — чарназём. Пасевы адзначаны адпаведным шылдачкамі, бы на вопытным участку пра вывядзенні новых гатункаў раслін. А сцэна “Гарэлка” ўвогуле магла б стаць асобным канцэртным нумарам. Герой рухаецца за дзвючы-

лены накітават тантамарэскі: праз выраз у шырма, паэтаўнай вуголю, выглядае Святы (Андрэй Паліянскі). Ён жыва рагуе на палдзі, умельнічае ў жыцці сям'і, менавіта з яго вуснаў злітае вестка пра смерць ляснічага. Гэта так па-беларуску! Узгадаем, што нашы абразы часцяком малываліся са сваіх жаб вясцоўнікаў. А ў паэме ёсць словы: “Бог тут над зямлёю / прайшоў і глянюў міласціва”. Так што спектакль — усёго толькі ўважлівае стаўленне да закладзенага паэтам-класікам і нацыянальнымі традыцыямі, а затым паслядоўнае выкладанне гэтага на мове

антычных статуі і адначасова нагадваюць выступленні агітбрыгад “сіняблуднікы” і іх паслядоўнікаў. Нягледзячы на рэку крыві ў паліянванні, калі замест падстрэленага цешырака падае чалавек, агульная танальнасць гэтых сцэн і ўсяго спектакля зусім не змрочная — наадварот, вельмі светлая, праніскенная часам настальгічная. Адпаведны настрой стварае музыка Аляксандра Літвіноўскага — шматлікая і разнастайная. Тут ёсць працяглая харальная гучанні, народныя найгрышы так званай “траістай музыкі”, дзе залезнічаныя тры

3 “Новай зямлёй” усё па-новаму?

Брэсцкі абласны тэатр лялек адкрыў 55-ы сезон гучна і канцэпцыйна — “Новай зямлёй” паводле Якуба Коласа ў пастаноўцы нядаўна прызначанага галоўнага рэжысёра Аляксандра Янушкевіча.

Гродна, — чарговая “новая зямля”. Колішні выпускнік майстэрні знакамітага Аляксея Ляліўскага, ён стаў вядомы практычна адразу, паставішы ў Беларускам дзяржаўным тэатры лялек шэраг адметных прац: для дарослых — “Вянчанне”, “Дзяды”, для дзяцей — “Малыш і Карлсан, які жыў на даху”, “Воўк і сямёра казынятаў” і іншыя. Былі ў яго нашумелыя спектаклі ў Расіі, калі ён станаўіўся намінаваным найпрэстыжнейшым расійскай тэатральнай прэміі “Залатая маска”, і два гады мастацкага кіраўніцтва Пермскаму тэатрам лялек, калі тую прэмію атрымаў. Многія не верылі, што ён вернецца ў родную Беларусь. А ён не толькі пагадзіўся на запрашэнне,

а вернуў і інтанацыю, што вершы часам успрымаюцца звычайнымі побытавымі размовамі, хіба што зрэдку рытмізаванымі.

Пры ўсім зменах і перастаўках драматургія спектакля, у параўнанні з паэмай, набыла асаблівую мэтанакіраванасць і кампактнасць, надаўшы разгортку дзеяння добры тэмпарытм. Чытанне першаў не ператвараецца ў “патэтычныя завыванні”, здольныя ўспішы сваёй паслядоўнай размеранасцю. Захоўваючы тэкст, рэжысёр вымушае артыстаў прытрымлівацца натуральнага маўлення, блізкага размоўнай гаворцы. І знаходзіць настолькі

“Вялікдзень” на сцэне тэатра лялек.

навае межаў. Эстэтыка тэатра лялек злучаецца не толькі з гульнёй, зольнай ажыўшэ любя прадмет, але і са справдечным славянскім паганствам, абагуленнем прыродных з'яў і наваколя.

Лета прадстаўлена топмалёлі: прыгажуня Юлія Абенікава, загалкава ахінутая нейкай поспілкай, павольна выходзіць на сцэну — і расцілае дыянон з зеляніны ды кветка. Зіма (Святлана Шутак) падобна да роставай лялькі снежнай гурбы, аздобленай белым аб'ёмным арнамантам і прарэзай для кісцў рук, каб можна было сыпаць белую замель. Хмары (тыя ж артысткі і Марта Жмінёна) увасоблены праз дзіўныя каляішоўкі-чалмы на галовах, зробленыя з накручанага, пакемананага шоллю, у якім швіркаюць ляльчычкі-маланкі. Вялікдзень — праз два вялізныя ійкі, упрыгожаныя шырокім “паясам” з карцін біблейскай тэматыкі, ды смешную роставую рыцу, з якой нарэшце “выскокае” маленькае яечка. Візуалізацыя і Хвароба (Алена Паліянэнка), якая дрыгае вокам, наўмысна “глытае” словы ды размаляўвае вусны безгустоўнай памадай. Нябожчык нагадвае памерлае спілаванае дрэва без кроны, ды з магўтнымі каракамі, што быццам зацягваюць яго ў зямлю.

Раман Пархач у ролі Міхала. Фота Дзмітрыя КУХАРЧУКА

най, якая раз-пораз працягвае яму чарку, вымаючы яе з самых патайных месцаў і вымушаючы яго апускацца ўсё ніжэй, пакуль той не зваліцца долу. І тут выскокае белы сабак, пачынае аблізваць п'янага: ці то рэальнасць, ці то белая гарачка.

Аб'ёмныя фігуры суседнічаюць з плоскімі, часам набліжанымі да тэатра ценюў. Рысы постамадэрну — і сімвалізму яднаюцца з элементамі гіперрэалізму. Перад антрактам на стол выстаўляюцца рэальныя прысмакі, што нагаўваюць залу смачным пахам. А ў пачатку другой дзеі героі вядуць дыялог, стана змяла, што заўчасная смерць Міхала — гэта насамрэч яго выратаванне: у 1923-м, завяршаючы пазму, пісьменнік яшчэ не ведаў, што праз некалькі гадоў з-за выпакутаванага кавалка зямлі Міхала могуць прызнаць “кулаком”, “ворагам народа” і адрывіць у сталінскія лагеры.

Спектакль не абмінуў тэму “савецкай будучыні”. Сцэна “Панская пацеха” наўпрост асаўяюцца з паліяннем Брэжнева ды іншых тагачасных кіраўнікоў у Белаежскай пушчы. А ў першым маналоге пра зямлю, які ўзнікае на “стопкадры” (сцэна “Мара”), перад намі праплываюць “жывыя скульптуры” з выявамі сонца, вясла, вогнішча, снапа, лаўравага вянку, маланкі. Яны падобныя да

тэатра, не пазбягаючы гумару, уласцівага і паэме і, шыроў, беларускай. Янушкевіч-рэжысёр раней успрымаўся як творца найперш трагедыйнага таленту. Пра гэта сведчаць не толькі яго спектаклі для дарослых, уключаючы “Эдыпа” і “Тоўсты сшытак” пра Другую сусветную, але і некаторыя, завалася б, “ранішнікі” з зусім не дзіцячымі падтэксамі (“Асцярожна, свіння”, “Залатыя ключыч, ці Прыгоды Бураціна” і іншыя). Таму і ад “Новай зямлі” чакалася яе трагедыйна сутнасць — як цалкам відавочная, так і “схаваная”, на якую звычайна не звачалі ў школе. Калі “спраектаваць” лёс героіў надалей, стана зрэмяла, што заўчасная смерць Міхала — гэта насамрэч яго выратаванне: у 1923-м, завяршаючы пазму, пісьменнік яшчэ не ведаў, што праз некалькі гадоў з-за выпакутаванага кавалка зямлі Міхала могуць прызнаць “кулаком”, “ворагам народа” і адрывіць у сталінскія лагеры.

Спектакль не абмінуў тэму “савецкай будучыні”. Сцэна “Панская пацеха” наўпрост асаўяюцца з паліяннем Брэжнева ды іншых тагачасных кіраўнікоў у Белаежскай пушчы. А ў першым маналоге пра зямлю, які ўзнікае на “стопкадры” (сцэна “Мара”), перад намі праплываюць “жывыя скульптуры” з выявамі сонца, вясла, вогнішча, снапа, лаўравага вянку, маланкі. Яны падобныя да

Чырвоны кут з абразом — шырма, з-за якой выглядае святы.

Вераснёўскія аўдыя / відэароботы айчныхных выканаўцаў рэцэнзуюць лідар гурта “Нейра дзюбель” Аляксандр КУЛІНКОВІЧ (А.) і спецыяльны карэспандэнт газеты “Культура”, музычны крытык Алег КЛІМАЎ (В.).

Аўдыя

Гурт Bez.Not, альбом “Акрывія”

А.: Дадзенны рэліз пакінуў станоўчае ўражанне, па душы прыйшлася мне музыка гэтага гурта, але напрамак такім я не захапляюся. Магу, вядома, завяснуць на вельмі кароткі час на дзве-тры песні ў стылі рэгі, але не больш. У асноўным, слухаю “цяжкае”, панк, сайкабілі, каб прыйсцнула трошкі, а тут мне прапануюць узняцца, забячыцца, абстрагавацца. Не атрымалася. Вось такі я супярэчлівы.

В.: Магілёўская каманда грае класічнае рэгі — музыку інфантыльных людзей. Кажучы па-іншаму — людзей з асаблівачыі разумовага развіцця. Слухаючы альбом, вельмі хочацца да іх далучыцца і назаўжды адправіцца ў выдуманы ім свет заўсёднага сонца, асяпялліна белых аблякоў, сакавітай травы, лёгкага ветрыку, чыстай-чысцоткай рачулі, верных сяброў і поўнай адсутнасці якіх бы тое ні было праблем. Рэгі, што вы хочаце.

Гурт Hok-ky, альбом Kalasy Pad Siarpom

А.: Гэта “чужар” іншага кшталту, чым той, які я слухаю. Мне б чаго бардзэй, а тут усё настолькі... паслядоўнае, павольнае па думцы, што з нейкага моманту я проста перастаў адрозніваць адну песню ад іншай. Хаця, перакананы, гурт гэты падабаецца многім, фольк наогул у нас цяпер у трэндзе. Да безумоўных плюсаў аднясу якасць запісу — тут прэтэнзіі ў мяне няма.

Аўдыя & Відэа

Алег КЛІМАЎ, спецыяльны карэспандэнт “К”

Аляксандр КУЛІНКОВІЧ, лідар гурта “Нейра дзюбель”

В.: Калі памяць мне не здраджвае, пачынаўся гэты калектыў зусім не з той музыкі, якую выконвае сёння — фольк-метал. Гадоў дваццаць таму ён граў нешта малазразумелае. Можна, такое кіданне паміж стылямі і прыводзіла да таго, што каманда перыядычна прыпыняла сваю дзейнасць. Але ў сярэдзіне 2000-х гурт такі вызначыўся з кірункам і з тых часоў “валіць жалеза” — і правільна робіць, бо выходзіць у яго усё шыкоўна, як на дадзеным альбоме. Меладычныя трэкі, багата прыпраўленыя агрэсіўнымі гітарнымі пасажамі, прыемныя мужчынскі і жаночы галасы, што “прауючы” як бы на кантрастце бруталнасці і пяшчоты. Ды яшчэ і зусім не шараговыя тэксты, звернутыя ў глыбіні беларускай гісторыі. Вельмі добра!

ВІДЭА

Гурт MorkvoЦвет, кліп на песню “Звар’яцелы генерал”

А.: Песня спадабалася вельмі: і тэкст, і музыка, і аранжыроўка, і выкананне. А кліп — ні пра што і ніяк. Каб мне далі паслухаць кампазіцыю, а потым паказалі “нямое” відэа і вядомалі, што яно знята на гэты трэк, я б моцна здзіўіўся.

В.: Сюжэт: два хлопцы, седзячы пасярод нейкага буралому і разгрываючы разнастайныя сцэнікі, “скачуць” на гітарах, крычаць тэкст і нешта хочучь данесці да слухача.

Золата восеньскіх святаў

Як выбіралі супербабулю ў Навагрудку, чаму на Дзятлаўшчыне шукалі ў саломе кукурузу, нашошта бібліятэка Браслава далучылася да міжнароднага руху Little Free Library ды іншыя навіны з рэгіёнаў — у чарговым аглядзе пошты ў рэдакцыю “К”.

Вераніка МОЛАКАВА

У вёсцы Альманы на Століншчыне зладзілі Свята журавін, што пачалося ўрачыстым шэсцем удзельнікаў, якія закружыліся перад сцэнай у танцавальным карагодзе. Свае прэзентацыі на тэму мерапрыемства падрыхтаваў Фядорскі дом народнай творчасці, заказнікі “Сярэдняя Прыпяць” і “Альманскія балоты”, Раённы цэнтр турызму і краязнаўства дзяцей і моладзі. Па традыцыі на свяце ўшанавалі збіральнікаў журавін па кожным сельсавеце. Лепшым нарыхтоўшчыкам дзікарослай прадукцыі прызнаны Іван Аглашэвіч. Раённы савет ветэранаў узнагародзіў 85-гадовую Надзею Дзенісовіч як найстарэйшую зборшчыцу журавін.

Уражаннямі ад Свята кукурузы 23 верасня ў аграгарадку Круцілавічы Дзятлаўскага раёна падзялілася Настасся Голуб. Падчас урачыстасцей каштоўныя падарункі ўручылі сям’і Падліпскіх, якая паспяхова выступіла на абласных маладзёжных спаборніцтвах “Уладар сяла”. Работнікі мясцовых прадпрыемстваў удзельнічалі ў “Сельскіх вясельных эстафетах” — ачышчалі на хуткасці пачаткі кукурузы ці шукалі іх сярод саломы. Першае месца журы прысудзіла камандзе “Граніт-Агра”. Другое месца — за прадстаўнікамі Круцілавіцкай школы, трэцяе месца занялі працаўнікі “Дварэц-Агра”. Артысты Дзятлаўшчыны павіншавалі са святам жыхароў Круцілавіч канцэртнай праграмай.

У Сморгоні падвалі вынікі конкурсу “Бібліятэкар у вобразе”. Удзельнікі з 5 гарадскіх і 10 сельскіх кніжніц раёна дэманстравалі глядачам сцэнікі, у якіх самі бібліятэкары выступалі ў вобразах вядомых літаратурных герояў. Метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Сморгонскай раённай бібліятэкі Аксана Мамай напісала, што больш за ўсіх журы ўразаіла інтэрпрэтацыя Кацярыны Махнач і Настасі Кезік “Ліста Тацяны” з паэмы Аляксандра Пушкіна “Яўген Анегін”. Прызямі другой ступені адзначана “труп” ў складзе Кацярыны Варанішча, Марыі Шэляг і Яўгеніі Гурыштыновіч за сцэну па кнізе Пятра Васючэнка “Жылі-былі паны Кубліцкі ды Заблоцкі”.

У Навагрудку на мінулым тыдні выбіралі “Супербабулю-2017”. Удзельніцы расказвалі пра сябе і свае захапленні, дэманстравалі рукадзельныя і кулінарныя здольнасці, танчылі падэспань, вальс і кракавяк, а таксама дэфілявалі ў сваіх улюблёных строях. Як паведаміла дырэктар Навагрудскага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці Наталля Кавальская, да фінала, што адбыўся на мінулым тыдні, дайшлі тры канкурсанткі: тытул лепшай гаспадыні атрымала Антаніна Сакалоўская, самай таленавітай назвалі Ганну Валенцік, а званнем “Супербабуля-2017” уганаравалі Алену Кур’ян.

Святочныя сустрэчы з нагоды Дня пажылых людзей прайшлі ў Ганчарскім і Дзівянскім дамах культуры, Гудскім цэнтры творчасці і вольнага часу. Пра іх нам распавяла вядучыя метадыст Лідскага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці Ганна Некраш. У Іванаўскім раёне падобныя вечары адпачынку яшчэ працягваюцца да 8 кастрычніка, як паведамілі ў аддзеле маркетынгу Цэнтральнай раённай бібліятэкі імя Ф.І. Панфёрава.

“Хай восень жыцця будзе залатой” — з такім настроем збіралі гасцей на святкаванні Дня пажылых людзей у Ваўкавыскай раённай бібліятэцы. Ветэраны працы аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі, а таксама члены клуба пенсіянераў “Нам гады — не бяда” сабраліся разам, каб паслухаць музыку і вершы, праспяваць свае ўлюбёныя песні. Загадчык аддзела маркетынгу бібліятэкі Надзея Гудко адзначыла, што мерапрыемства прайшло ва ўтульнай і святочнай атмасферы.

Таксама яна падзялілася навіной, што ў Гродне 22 верасня ўпершыню адбыўся фестываль кнігі, прымеркаваны да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання. На тэрыторыі Старога замка свае экспазіцыі прадставілі вядучыя выдавецтвы краіны, рэдакцыі сродкаў масавай інфармацыі. Ваўкавыскай бібліятэка падрыхтавала выставу “Літаратурныя героі-лялькі” з лепшых кніг, героямі якіх з’яўляюцца вядомыя персанажы: Паштальён Печ-

кін, Шапакляк, Баба-Яга, Цмок, Царэўна-жабка, Снежная Каралева і іншыя. Іх дапоўнілі аўтарскія лялькі з пап’е-машэ Надзеі Развадоўскай.

У Ліноўскай сельскай бібліятэцы для сталых людзей правялі літаратурна-музычны вечар “Пад гукі музыкі мінулае ўстае”. Як

падкрэслілі ў аддзеле маркетынгу Пружанскай раённай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы, свята адбылося ў рамках праекта Ліноўскага сельвыканкама “Дом, у якім жыве Культура” — пераможцы конкурса мясцовых ініцыятыў.

Дзяржынскі гарадскі дом культуры адкрыў канцэртам 24 верасня 56-ы творчы сезон. “У нас у калектыве няма выпадковых людзей. Таму ўжо не першы год мы ўручаем прэмію “За вернасць і адданасць роднаму ГДК”. Ёю ўзнагароджваюцца спецыялісты, якія больш за 20 гадоў адпрацавалі ў нашай установе. Сёлета ў гэтай намінацыі прызёрам стаў мастацкі кіраўнік студыі эстраднай песні “Апрель” і студыі “Задорнік” Наталля Хрыстафорова. Дзякуй нашым глядачам, якія сваімі апладысмантамі і сваёй увагай падтрымліваюць

На здымках: Гальшанская дзіцячая школа мастацтваў урачыста прыняла сваіх першакласнікаў; фестываль кнігі ў Гродне; бібліятэкары Сморгоншчыны прымерылі на сябе вобразы літаратурных герояў; жыхары Круцілавічаў на Свяце кукурузы.

цы Дар’я Антановіч паведаміла, што мерапрыемства падрыхтавалі вучні ўсіх аддзяленняў — гучалі фартэпіяна, баян, скрыпка, цымбалы, вакальныя выступы дзяцей.

Нясвіжская дэлегацыя вярнулася дадому з горада Аўцэ, дзе з 21 па 24 верасня адбыліся Дні культуры Беларусі ў Латвіі — праходзілі выставы, прысвечаныя дзейнасці Нясвіжскага музея-запаведніка, працавала гандлёвая пляцоўка, дзе можна было набыць цукар, хлеб ці льяныя вырабы, сфатаграфаванца ў фотазоне, паўдзельнічаць у квэстах ці зайсці ў бібліякафэ. Як патлумачыў старшыня Нясвіжскага райвыканкама Іван Крупко, які ўзначаліў нашу дэлегацыю, паміж гарадамі пяць гадоў таму заключана пагадненне аб супрацоўніцтве, таму сумесныя акцыі Нясвіж і Аўцэ ладзяць ужо не ўпершыню.

Загадчык аддзела маркетынгу Цэнтральнай бібліятэкі Браслава Ірына Макарэвіч падзялілася навіной, што ўстанова атрымала асабісты нумар свайго праекта Свабодная бібліятэка ў міжнароднай супольнасці Little Free Library — з ШВА ўжо прыйшла пасылка са спецыяльнай шылдай 53659. “З кніжнага доміка Свабоднай бібліятэкі ў любы час бясплатна можна ўзяць кнігі, часопісы. Іх не трэба нідзе рэгістраваць, запісваць. Можна ўзамен прынесці свае цікавыя кнігі, пакінуць іх у доміку для чарговых аматараў літаратуры”, — тлумачыць Ірына Макарэвіч. На міжнароднай карце праекта littlefreelibrary.org толькі дзве маленькія бібліятэкі з Беларусі, адна з іх — у Браславе.

У Шчучыне арганізавалі віртуальную экскурсію “Па сталіцах пісьменства”. У аддзеле маркетынгу раённай бібліятэкі імя Цёткі распавялі, што супрацоўнікі ўстановы падрыхтавалі для чытачоў агляд навінак беларускага друку, прадставілі юных пераможцаў творчага конкурсу “Шчучын на вышыні 500” і нагадалі не толькі пра Дзень беларускага пісьменства, што прайшоў у горадзе ў 2015 годзе, але і пра іншыя сталіцы свята.

Эксперыментальны цэнтр для свежага подыху

Чарговы сезон Беларускай дзяржаўнага тэатра юнага глядача распачне з ініцыятывы, якая абяцае ўзбагаціць яго свежымі ідэямі і крэатыўнымі рашэннямі: ва ўстанове адкрыецца Цэнтр творчых праектаў.

Настасся ПАНКРАТАВА / Фота прадстаўлена тэатрам

Загачык літаратурна-драматычнай часткі Жана Лашкевіч апісвае стандартную сітуацыю, калі ў тэатр прыходзіць малады рэжысёр: той звычайна сутыкаецца з процьмай стрымліваючых момантаў, пачаткоўца не заўсёды гатовы даверыць пастаноўку на галоўнай сцэне. “Цэнтр творчых праектаў дазволіць малады ладзіць эксперыменты, працаваць над драматургіяй, якую без дапрацоўкі рызыкаўна выводзіць на шырокую аўдыторыю. З’явілася магчымасць выпрабаваць на нашым дзіцячым матэрыяле сучасныя тэатральныя формы. Пакуль не замахваемся толькі на бэбі-тэатр, — распавядае пра планы суразмоўца.

Першасная задача, якая стаіць перад Цэнтрам — засвоіць новыя творчыя плошчы ў прасторы тэатра. Спадарыня Жана заўважае: чым больш абмежаваная, тым цікавей малады працаваць. Як прыклад — рашэнне рэжысёра, педагога Акадэміі мастацтваў Дар’я Марчанка. Яна ставіць спектакль “Асцярожна, прынцэса!” па п’есе Наталлі Марчук на параднай лесвіцы ТЮГа. Загачык літчасткі працягвае: “Дар’я сама выбрала пляцоўку, вырашыла, што прастора пад прыступкамі будзе належача каралеўству гоблінаў, тэрыторыя самой лесвіцы і над ёй ператворыцца ў чалавечы чароўнае каралеўства. Задума патрапіла ў яблычак! І артысты, і рэжысёр працуюць над інтэрактыўнай пастаноўкай з вялікім задавальненнем”.

Другі інтэрактыў, які актыўна рыхтуецца да адкрыцця сезона, — “Балотная каралева” па п’есе Тацыяны Сівец “Не раскажы мне казкі”. Рэжысёр, педагог тэатральнага аддзялення сталічнай Дзіцячай школы мастацтваў № 2 Яўген Рэкеш абраў у якасці падмосткаў Елачную залу (вялікае фая). На гэтай нестандартнай пляцоўцы глядачоў чакаюць прыгоды і пераўтварэнні сучаснай чарадзейнай казкі.

Паводле мастацкага кіраўніка ТЮГа Уладзіміра Савіцкага, Цэнтр дасць малады добраю магчымасць выпрабаваць свае сілы: “Фармат эксперыменту прадугледжвае, што спектаклі могуць мець не вельмі доўгае сцэнічнае жыццё. А калі які-небудзь з іх выбухне, зверне на сябе пільную ўвагу глядачоў альбо тэатральных адмыслоўцаў, ён мае шанс быць перанесеным на вялікую сцэну”.

На творчы рахунак Цэнтра ўжо залічаны першы праект: у сёлетнім верасні адмыслоўца для Фэстывалу французскай казкі ў Ізраілі Жанай Лашкевіч была падрыхтавана арыгінальная версія “Ката ў ботах” паводле вядомай п’есы Генрыха Сапгіра і Соф’і Пракоф’евай. Адмыслоўцы пастановачны ход прыдумаў Уладзімір Савіцкі. Прэм’еру фэстывальнага праекта адыгралі ў Іерусаліме ў тэатры “Павільён”, а потым праехалі са спектаклем па іншых гарадах краіны. Па словах рэжысёра, публіка прымала беларусаў надзвычай сардэчна, у тамтэйшай прэсе з’явіліся добразычлівыя водгукі.

Падчас размовы з аглядальнікам “К” Уладзімір Савіцкі прыгадаў, што шмат гадоў калектыў не меў магчымасці выправіцца на гастролі. “Прычына гэтаму аб’ектыўная: у нашага тэатра доўгі час не было свайго дома. А труп жа без гастролі ў фэстывалі чэзне, бо ва ўласным соку варыцца немагчыма. Абавязкова трэба правяраць сваю работу на розным глядачы”, — працягвае суразмоўца. Сёлета сітуацыя карэнным чынам змянілася дзякуючы падтрымцы Мінгарвыканкама: вясной у адпаведнасці са спецыяльнай праграмай фінансавання фэстывальна-гастрольнай дзейнасці тэатру дапамаглі зладзіць абменныя гастролі з Кіеўскім акадэмічным тэатрам юнага глядача на Ліпках, а ў верасні — выправіцца ў Ізраіль.

ТЮГ плануе засвоіць для пастановак кожны куток свайго будынка.

Пасля паездкі ў Ізраіль на працоўную пошту літчасткі прыйшоў ліст ад перакладчыка з іўрыту Мар’яна Беленькага. Той прапанаваў ТЮГу п’есу Эдны Мазія “Гульні на заднім двары”. Адкрыты, жорсткі тэкст пра падлеткаў, якія загуляліся да таго, што ім інкрымінауюць групавы гвалт, выклікае неадназначную рэакцыю. “Гэтую п’есу мы возьмем у Цэнтр творчых праектаў на чытку, каб абмеркаваць яе з публікай. Але папярэдне расаслалі тэкст псіхолагам, спецыялістам службы ўчастковых інспектараў па справах непаўналетніх. У дадзеным выпадку мы прытрымліваемся прынцыпу “не нашкодзь”, таму хочам сабраць адказных дарослых і даведацца пра іх меркаванні. Трэба зразумець, як з гэтай п’есай працаваць, як патрапіць у наш менталітэт, у нашы чаканні, бо хочацца не публіку шакіраваць, а пасля чыткі атрымаць добрую размову з пажыткам для душы”, — дадала спадарыня Жана.

Акрамя эксперыментальных пастановак, чытак п’ес, нефармальна зносіна з глядачом, у Цэнтры плануюць праводзіць лекцыі і майстар-класы для тэатральнай талакі. Неўзабаве пачатак асветніцкім сустрэчам месьця па класіцы спецыялісты польскага тэатральнага інстытута — тамтэйшыя знаўцы па працы з глядачом і па сучасным мастацтве. Паводле загачыка літчасткі, запрошаныя спікеры правядуць шэраг закрытых лекцый для зацікаўленых прафесіяналаў: з экскурсам у сацыялогію, псіхалогію, тэатральную справу, яны падзеліцца вопытам, як далучыць да тэатра малечу, дзяцей сярэдняга ўзросту і падлеткаў.

На мінулым тыдні ў ТЮГу паказалі спектакль “Марк Шагал. Апошні палёт”, які на мініскую сцэну прывёз Ізраільскі ТЮГ. Галоўную ролю выконваў рэжысёр-пастаноўчык Шаўль Цікцінер, які, прайграючы жыццё знакамітага мастака, распавядаў у тым ліку і пра свой лёс. Спрычыніцца да выступлення глядачам дапамог калектыў сталічнага ТЮГа, які да гэтага пабываў на Зямлі запаветнай.

Ізраільскі ТЮГ параўнальна з беларускім калегам існуе нядоўга — усяго 25 гадоў, але за чвэрць стагоддзя ён паспеў назапасіць рознаўзроставы рэпертуар, адкрыць вялікую колькасць дадатковых праграм, сярод якіх заняткі-гутаркі пра тэатр, майстар-класы, тэатральныя школы-студыі. Пры гэтым яўрэйскія калегі не абмяжоўваюцца толькі драматычным жанрам, уключаючы ў афішу канцэртныя пастаноўкі і нават лялечны спектакль. “Рэжысёр Шаўль Цікцінер — творца надзвычайнай сілы волі, які валодае бясконцай энергетыкай, фантазіяй, апантанасцю да справы. Нам вельмі пашчасціла, што мы пазнаёміліся. Ён — сапраўдны лідар калектыву, які можа плённа весці тэатр наперад у вельмі жорсткіх тамтэйшых рынковых умовах”, — дзеліцца ўражаннямі спадар Савіцкі.

Мінчане змогуць пабачыць новага “Ката ў ботах” у кас-

трычніку. Пакуль ён будзе ісці на рускай мове (яе вымагалі ўмовы Фэстывалу французскай казкі і запыты ізраільскай публікі, якая складалася з былых жыхароў постсавецкай прасторы). Мастацкі кіраўнік падкрэслівае: “Тэатр у нас беларускамоўны — гэта прыныца. Ён пачынаўся, задумваўся і працягвае працаваць на роднай мове. А на эксперыментальнай сцэне могуць узнікнуць спектаклі з “чамаданымі” дэкарацыямі на мовах тых краін, куды нас запрашаюць. Напрыклад, на польскай ці французскай”. Калі ж эксперымент “дарасце” да асноўнай афішы, то на галоўную пляцоўку яго перанясуць абавязкова з якасным беларускім перакладам. Рэжысёр Дар’я Марчанка створыць пад прыступкамі каралеўства гоблінаў.

У ТЮГу ўпэўнены: Цэнтр творчых праектаў дасць магчымасць бліжэй пазнаёміцца са сваім глядачом. Калі на прадстаўленне прыходзіць 30 чалавек, можна паспець з кожным індывідуальна пагутарыць, запытацца аб тым, чаго яму не хапае ў тэатральнай прасторы, папрасіць запоўніць анкету. А таксама шчыра паразважаць з педагогамі пра тое, якіх тэм не стае ў тэатры для маладзевай аўдыторыі. Бо часам і ў самага калектыву ўзнікаюць пытанні, якім чынам увасобіць той ці іншы матэрыял.

(Заканчэнне. Пачатак на старонках 6 — 7.)

Паходня спадчыны народнай

— **Беларуская вёска застанеца?**
— Застанецца. Мяркуюць, што будучыня — толькі за аграгарадкамі. Я думаю, што застанеца і патрыярхальная вёска. Прынамсі, мы туды вернемся. Хача б для таго, каб паслухаць цішыню. Яшчэ адзін варыянт — аграздзібны, турыстычны. І мы ўжо імкнемся ў гэтым кірунку працаваць. У адной з вёсак хату адвядлі пад пякарню, збіраемся зрабіць інтэрактыўны музей хлеба. Ёсць каля 15 сотак зямлі. Як раней. Святар блаславіць — заарэм, прабарануем, пасеем.

А ў хаце на экране можна будзе паглядзець і кінастужку пра хлеббаробскі клопат.

— **Узаемаадносіны паміж аддзеламі і раённымі ўладамі... Якімі яны павінны быць?**

— Калі ўлады разумеюць ролю культурнай палітыкі, калі жадаюць, каб культура стала часткай эканомікі раёна, там і рух заўважны, і паразуменне заўжды вынікае. Пасля адраджэння гарадскога парка пачалі будаўніцтва новай залы РДК. Выдаткаваны даволі вялікія грошы для сучаснага светлавога і музычнага абсталяван-

ня, новых крэслаў і відэаэкрана. Ёсць паразуменне і са старшынямі сельвыканкамаў, сельгаспрадпрыемстваў. Пры іх падтрымцы ў дзвюх вясковых установах культуры мяняюцца падлогі.

— **Па якіх крытэрыях вы ацэньваеце якасць дзейнасці ў сферы культуры?**

— Грашовы даход — не галоўнае. Больш важная справа — тэа праекты, якія яны прыдумалі і рэалізуюць. Наступны крытэры — паўнацэнны ахоп самых розных узроставых груп насельніцтва.

— **А ёсць такія вясковыя ўстановы, адкуль прапановы, ініцыятывы цяжка дачакацца?**

— Ёсць. Трэба прымушаць, рэкамендаваць, прапанаваць.

— **Што пажадаеце сваім калегам напярэдадні прафесійнага свята?**

— Пажадаў бы аптымізму. Упэўненасці ў тым, што культура — не забаўка, а стрыжань усяго, паходня, што асвятляе наш шлях наперад. Хачу сёння згадаць тых кіраўнікоў раённай культуры, якія заўжды былі для мяне творчым арыенцірам. Гэта Марыя

Паляк з Глыбокага, Уладзімір Шэляговіч і Валянціна Барадзінчык з Іванава, Валерый Гейхман з Ельска, Святлана Беразоўская з Акцябрскага, Уладзімір Самсонаў з Ліды, Васіль Заруба са Століна, Яўген Сушко з Пухавічаў, Ірына Раманчук і Васіль Налівайка з Асіповічаў... Асобных ужо няма з намі. Але дзякуючы ім назапашаны велізарны зарод творчай энергіі, які падштурхоўвае да справы іншых. І няхай будзе так!

Пытанні задавалі Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Кастусь АНТАНОВІЧ, Пётра ВАСІЛЕЎСкі, Вераніка МОЛАКАВА, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН.

Юрась ЦВІРКА сёння займае пачэснае месца ў коласаўскай трупе, даволі актыўна заняты ў бягучым рэпертуары. На сцэне і ў жыцці ён цікавы сваёй непаўторнай індывідуальнасцю, абаяльнасцю, пачуццём гумару, таварыскасцю. Ды і сярод віцяблянаў ён вядомы не толькі як яскравы камедыіны (найперш) акцёр, але і як вядучы розных святаў і канцэртаў. 27 верасня артыст адзначыў сваё 50-годдзе, і гэты юбілей стаў нагодай для нашай гутаркі.

Несцерка ў ролі Макбета

— Ці памятаеце вы свае першыя сцэнічныя крокі? Як паўплывалі на вашы родныя на выбар акцёрскай прафесіі?

— Яны паўплывалі хутчэй у адваротны бок. Маці не хацела, каб я паступаў у тэатральны. Яна казала: “Сыноч, Юрочка, нашто табе ўсё гэта? Ты вясковы чалавек. Паступай лепш на агранома”. А вось класная кіраўніца мела іншую пазіцыю. Яна ж бачыла, як я выступаў у сельскім клубе (чытаў байкі, спяваў), ды і на школьнай сцэне іграў Анегіна ці Атаманшу і Караля ў “Брэменскіх музыках” (то карону надзяваў, то спадніцу). І нека прынёсла мне газету з аб’явай аб наборы ў тэатральна-мастацкі інстытут. А трэба ўжо было ці некуды паступаць, ці, як казалі на вёсцы, ісці каровам хвасты круціць. Але ў нас быў такі звычай: слухацца бацькоў. І таму я паступіў на агранома ў Горацкую сельгасакадэмію.

Аднак на акцёрскую сцяжынку мяне выцягнула само жыццё. У той жа акадэміі быў цудоўны студэнцкі тэатр, якім кіраваў акцёр, рэжысёр, паэт Рыгор Траяноўскі — дарэчы, выпускнік маскоўскай тэатральнай вучэльні імя Шчукіна. Туды і я патрапіў. Не толькі іграў у студэнцкіх спектаклях, але і актыўна выступаў у КВЗ — ён тады набіраў папулярнасць. Потым у народны ансамбль песні і танца “Радасць” спатрэбіўся вядучы, які б не проста аб’яўляў нумары, але і выконваў розныя рэпрызы. Прапанавалі мне, а каб у мяне ўсё лепш атрымалася, запрасілі настаўніка — прафесійнага акцёра і рэжысёра з Магілёва. Я выходзіў у вобразе Несцеркі. Такім чынам, не я шукаў сцэну і творчасць, а яны быццам самі клікалі мяне да сябе. І дапамагалі — у тым ліку ў розных непрыемных сітуацыях.

— Якім жа чынам вы трапілі з Горак ды ў Віцебск, у коласаўскі тэатр?

— Пасля службы ў войску я зноў вярнуўся ў акадэмію. Аднойчы мы з сябрамі паехалі ў Мінск — як быццам у госці (так яны казалі). Ды толькі прывезлі мяне (куды б вы думалі?) у тэатральна-мастацкі інстытут. Нічога не зробіш, зайшоў я “ў госці” да дэкана тэатральнага факультэта Уладзіміра Мішчанчука, вельмі добра з ім пагаварылі, і ён прасякнуўся да мяне сімпатыяй. А потым у студыі Траяноўскі сказаў: “Мы зробім інакш. Ты давучышся да канца, атрымаеш дыплом, і я звязу цябе ў Віцебск”. У яго былі добрыя стасункі з адміністрацыяй коласаўскага тэатра, ён арганізоўваў у Горках творчыя сустрэчы з артыстамі.

Так я туды і патрапіў. Пасля спектакля “Несцерка” мяне павя-

лі да дырэктара. Ён сказаў: “Што ж я яго буду слухаць? Хай лепей хто-небудзь з творчага складу”. А старшынёй мастацкай рады быў на той час народны артыст СССР Фёдар Шмакаў. Убачыўшы яго, я аслупянеў і падумаў: “А што ён тут робіць? Знакаміты жа артыст павінен быць у Маскве. Можна, прыехаў на кіназдымку?” Калі зразумеў, што ён будзе мяне праслухоўваць, усё вылецела з галавы. А паказвацца трэба! Я спрабаваў нешта праспяваць, станцаваць... Потым Шмакаў зазначыў: “Я адзін не буду вырашаць. Трэба выносіць пытанне на мастацкую раду”. Давялося яшчэ чакаць, пакуль яна збярэцца.

Прайшоў месяц. Здаваўся спектакль “Цыліндр”. Спяраша абмяркоўвалі яго, потым яшчэ розныя пытанні. Пайшла першая гадзіна ночы, а я ўсё чакаў, калі ж мяне паклічуць. Неўзабаве ўсе пачалі разыходзіцца, і тут дырэктар іх спыняе: “А вось яшчэ адзін хлопец хоча паказацца”. Сіл ужо бракуе, імпат не той. Яны на мяне глядзяць, вывучаюць вачыма. Раптам адзін з іх — здаецца, Баласлаў Сяўко — кажа: “Выліты Ельцын!” І зарагатаў. Потым нехта згадаў: “Дык яго ж Фёдар Іванавіч слухаў”. Тут усе павярнуліся ў бок Шмакава: “Фёдар Іванавіч, вы яго сапраўды слухалі?” Той на хвілінку задумаўся і сказаў глыбакадумна: “Та-ак!” А што ў гэтым “Так” тоіцца, ніхто не ведае, разумеў я як хочаш. Тады ўсе заварушыліся: “Ну, калі Фёдар Іванавіч слухаў, якія могуць быць пытанні, ставім на галасаванне”. Супраць не было нікога!

— З якімі цяжкасцямі вы сутыкнуліся на першым часе? Хто быў вашым галоўным настаўнікам у новым тэатральным асяроддзі?

— Галоўнага не было. Была цэлая плеяда: народныя артысты Беларусі Уладзімір Куляшоў, Зінаіда Канапелька, Леанід Трушко, Яўген Шыпіла і, вядома, той жа Фёдар Шмакаў. У кожнага з іх я чаму-небудзь вучыўся. Памятаю, Зінаіда Ігнатаўна запрасіла мяне аднойчы да сябе мэблю цягаць. Прыйшоў я ў дзевяць гадзін раніцы. Яна са мной гаварыла (дакладней, я яе слухаў) да шасці гадзін вечара. Карміла і сняданкам, і абедам, і вячэрай, нават чарачку наліла. Я ніякую мэблю не цягаў, ды яна мяне не для гэтага паклікала: ёй патрэбны быў слухач, а не грузчык. Калі прыходзіў нехта

з маладых, яна заўсёды ўглядалася: хто такі, як завучь? Памятаю, былі мы на гастролях у Мёрах. А ўжо тады пачаліся ў яе праблемы з нагой. Яна паклікала мяне ў свой нумар: “Ці не дапаможаш мне абутак надзець? Ды не саромейся...”

Неяк тэлевізійны рэжысёр Аляксандр Сухоцкі шукаў артыстаў для свайго фільма “Важная фіга” паводле апавядання Ядвігіна Ш. Яму вельмі спадабалася наша артыстка Галіна Каралькова, ён яе браў на галоўную ролю. І пад яе падбіраў іншых выканаўцаў. Я іграў сына, бо мяне параіла Каралькова. Вядома, успамінаю добрым словам і Шмакава. Я ў яго пастаноўцы “Верачка” па Макаёнку міліцыянера напросіўся іграць. Людміла Пісарава вельмі хараша да мяне ставілася.

— Ці памятаеце сваю першую ролю на коласаўскай сцэне?

— Вядома! Быў такі спектакль “Кот у ботах”. Там Георгій Лойка іграў слугу, Генадзь Гайдук Караля, маладая Лена Калач — Прынцэсу, Жэня Сакольскі — Прынца. Калегі мяне шкадавалі, бо я па першым часе зусім не меў роляў. Тады Лойка і кажа: “Бяры маю ролю”. Памятаю, я біў сябе ў грудзі і крычаў: “Я слуга маркіза Карабаса!”

— Хто з вядомых артыстаў мінулага з’яўляецца для вас узорам, прыкладам, можа быць, нейкім арыенцірам у творчасці?

— Выдатнае пытанне! Я вельмі люблю глядзець фільмы мінулых гадоў. Пару тыдняў таму бачыў стужку “Садоўнік” з Алегам Барысавым у галоўнай ролі. Яго герой абараняе сад, які заклаў калісыці сам Мічурын. Памерла маладая жонка, і яе сястра вінаваціць: “Ты замест таго,

каб купляць лекі, набываў угнаненні для сада”. Вельмі шчымы фільм. Моцна ўразіў некалі Міхаіл Глузскі ў фільме “Ціхі Дон”, дзе ён выдатна, праўдзіва сыграў белага афіцэра, а таксама Анатоль Папанаў у карціне “Прыходзьце заўтра”. Памятаеце, як ён кувалдай малаціў свае скульптуры? Такое ўражанне, што яны не ігралі, а насамрэч жылі ў вобразе. Я стараюся раўняцца на такіх акцёраў. Вельмі добра, калі творчы чалавек паглыбляецца ў сябе і знаходзіць гарманічнае суіснаванне са сваім вобразам. Іншым разам калегі альбо гледачы мне кажуць: “Ты быў нейкі разгублены сёння ў першай дзеі, не ведаў, што рабіць, а ўжо ў другой разыграўся, і спектакль атрымаўся, роля загучала”. Значыць, у першай дзеі мне не хапіла гэтай гармоніі?

— А ёсць роля, аб якой вы марыце?

— Я неаднаразова чуў ад сваіх калег: “Вось з цябе атрымаўся б Санча Панса”. Альбо: “Ты Швейка мог быць выдатна сыграць”. А я марыў пра Несцерку. Мне казалі: “Ну які з цябе Несцерка, ты ж тоўсты”. А потым прызначылі артыста, які, можа, яшчэ таўсцейшы за мяне — праўда, ён Несцерку так і не сыграў. Мне ж дасталася ў тым спектаклі куды менш важная роля — шляхцюка. Але вы пагартайце турыстычныя даведнікі па Віцебску — і ў тэатральным раздзеле знойдзеце менавіта маю вываў ў гэтай ролі! Чаму мяне выбралі выдаўцы? Толькі з-за шыкоўнага касцюма? Думаю, што не. А цяпер я і сам не хачу іграць Несцерку: хай маладзейшыя яго граюць. Аднавядна, бы-

лі тыя ролі, пра якія я раней і не задумваўся — а атрымаліся яны выдатна. Ды і ўвогуле: калі я сыграў Макбета, дык пра што яшчэ застаецца марыць? Гэта быў для мяне свайго кшталту Рубікон.

— Вы адзін з самых яскравых камедыіных акцёраў коласаўскай трупы. І раптам атрымліваеце ад мастацкага кіраўніка тэатра Валерыя Анісенкі трагедыіную ролю Макбета ў аднайменным спектаклі. Як і чаму гэта здарылася?

— Воляй лёсу. Калі Анісенка прыйшоў у якасці кіраўніка тэатра, мы ўжо былі знаёмыя. У “Макбеце” ён хацеў на цэнтральную ролю прызначыць Валянціна Салаўёва, а мяне паставіў у пару. Але Валянцін перайшоў у Мінск, у РТБД. Анісенка ставіць у пару Юрыя Гапеева — той сыходзіць у Смаленск! Рэжысёр не супакойваецца, ставіць маладога акцёра Максіма Каржыцкага. Пачынаем працаваць. Як рэжысёр просіць, так я і раблю — “рву жылы”. Яшчэ і па ўзросце я больш падыходжу. І Анісенка вырашыў: “Выходзь на фінішную прамую” — гэта значыць, на прэм’ерны паказ. А Каржыцкі потым сам не захачеў іграць Макбета, сыйшоў убок. Магчыма, у вобраз атрымаўся таму, што я рабіў усё, як хацеў Анісенка. І яму гэта спадабалася. Ён на ўсіх радзей і тэлеперадачах казаў, што Цвірка яму паверыў і пайшоў за ім. На міжнародных фестывалях, дзе мы паказвалі спектакль, усюды былі толькі добрыя водгукі.

— А як вы адносіцеся да ўводаў? Многія да іх ставяцца досыць скептычна, але прыгадаем вашага Галахвастага з камедыі “За двума зайцамі”. Па-мойму, вынік вельмі нішто сабе...

— Справа ў тым, што я быў у гэтым матэрыяле з самага першага спектакля. Іграў там эпізадычную ролю — аднаго з вясельных генералаў, шафера жаніха. Таму мне нескладана было стварыць і цэнтральны вобраз. Але гэта станоўчы прыклад. Былі і адмоўныя — дзякаваць Богу, няшмат. Таму я да ўводаў стаўлюся негатыўна. Але добра разумею, што тэатр — гэта вытворчасць, і зусім без іх не абыздзецца. Дарэчы, дзякуючы таму спектаклю ў мяне з’явілася прыхільніца. Яна з сяброўкай прыйшла зусім на іншы спектакль, а яго замянілі на “...зайцоў”. І ў гэтай ролі я настолькі ёй спадабаўся, што, па яе словах, яна стала глядзець на мяне як на акцёра іншымі вачыма. Пачала хадзіць на ўсе спектаклі з маім удзелам і заўсёды прыносіць мне кветкі — нават за эпізадычныя ролі! А потым недзе на вуліцы я яе пазнаў, мы пазнаёміліся і цяпер добра сябруем. Дарэчы, “Макбета” яна глядзела восьм разоў! І кожны раз ружы...

— Які спектакль з вашым удзелам сёння карыстаецца найбольшым поспехам у гледача?

— “Доктар філасофіі”, дзе я іграю Жывату Цвіёвіча. Ведаеце, поспех вельмі складана спрагназаваць. Прычым у дадзеным выпадку я яго не чакаў. І раптам — авацці і аншлагі! Хутка павязём “Доктара” на гастролі ў Брэст і Мінск. Таму на свой бенефіс з нагоды юбілея я выбраў менавіта гэты спектакль і гэтую ролю.

Гутарыў Юрый ІВАНОЎСКІ,
літаратурны рэдактар
Нацыянальнага акадэмічнага
тэатра імя Якуба Коласа

Пра тое, што адбываецца з паняццем "культура", як спалучыць яе з крэатыўнай эканомікай ды ўлічваць патрабаванні рынку, "К" пагутарыла з украінскім экспертам па распрацоўцы і рэалізацыі стратэгіі Уладзімірам ВАРАБ'ЁМ.

Занатавала
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

"Турызм — вось неўзаранае поле для вёскі!"

ЭТАП НАСЫЧЭННЯ ПОСТСАВЕЦКІМ ДЭФІЦЫТАМ УЖО ПРОЙДЗЕНЫ

— Якім чынам сёння ва Украіне змяняецца трактоўка паняцця культуры і якія захады вынікаюць з гэтай перамены?

— У аснове крэатыўнай эканомікі культура ўспрымаецца найперш як творчае самавыяўленне. А яно базуецца на чыстых культурных індустрыях, стварэнні новых сэнсаў разнастайнымі спосабамі мастацтва, іх разуменні. Вось у гэта "ядро" культуры мы, грамадства, гатовы ўкладваць сродкі, бо яно і ёсць аснова нашага быцця. У савецкія часы мы не думалі пра тое, да чаго гэта можа прывесці, а вось сёння пераасэнсаванне гэтага паняцця праз трактоўку UNESCO выліваецца ў стварэнне крэатыўнай эканомікі, разнастайнасць культурных прадуктаў і паслуг, якія даюць нам магчымасць адчуваць сябе культурнымі людзьмі.

— Гэта значыць, што мы прыходзім да культуры культурнага спажывання, выбачайце за таўталогію?

— Менавіта. І гэта выдатна, калі мы не проста захоўваем пэўныя традыцыі, матэрыяльную і нематэрыяльную культурную спадчыну, а пачынаем пераасэнсоўваць тое, што ў нас ёсць, і ім карыстацца. У гэтым кантэксце сёння ў постсавецкіх краінах адбываецца перааджэнне культуры спажывання. Мы, асабліва маладое пакаленне, ужо не хочам спажываць аднастайны маспрадукт, нам цікава пакаштваць чагосьці незвычайнага. Этап насычэння дэфіцытам ужо пройдзены, сёння ў попыце — новыя фарматы, досведы, звязаныя з тым як мы ўжываем новыя тавары. Людзям цяпер не цікава нават проста спажываць — яны хочуць прымаць непасрэдны ўдзел. Таму формай тавару і, зразумела, паслугі становіцца менавіта досвед самага рознага кшталту.

АД НОВАГА ЗАКОНА — ДА АДМЫСЛОВЫХ ПРАГРАМ

— Мяркую, што гэтыя змены спараджаюць і адпаведныя прапановы?

— Так, з'яўляюцца новыя арганізацыі, якія пачынаюць прапаноўваць прадукт новага пакалення. А гэта выліваецца ў з'яўленне новых бізнес-мадэляў, якія патрабуюць адпаведных захадаў на ўзроўні заканадаўства. Ды прыкладу, сёння ва Украіне дзейнічае спрошчанае сістэма падаткаабкладання, якая садзейнічае таму, каб з'яўляліся, запускараліся, укараняліся новыя бізнес-мадэлі. У гэтым кірунку ідзе этап пошу-

ку, апрабавання. Але тыя варыянты, што ўзнікаюць, — гэта ўжо не проста эксперымент, а належная база, якая дазваляе ствараць рабочыя месцы і дапамагае людзям прапаноўваць свой прадукт.

— Некалькі месяцаў таму прагучала навіна пра прыняцце ва Украіне Закона "Аб стварэнні Украінскага культурнага фонда". Гэта — таксама захада ў падтрымку крэатыўнай эканомікі?

— Мяркую, што так. Некалькі гадоў таму і ўявіць падобнае было немагчыма. Закон аб стварэнні Фонда кардынальна змяняе функцыянаванне сферы культуры і развіцця крэатыўных індустрыяў. Бо цяпер незалежныя праекты і грамадскія арганізацыі, кампаніі могуць атрымоўваць фінансаванне з бюджэту нароўні з дзяржстановамі. Фінансаванне будзе ажыццяўляцца на конкурснай аснове, і гэта вялікі крок наперад. Я разумею, што пакуль нам трэба яшчэ ва ўсім разабрацца, і самому Фонду неабходна будзе прайсці доўгі цяжкі шлях, каб пазбегнуць карупцыі, якая можа замарудзіць працу механізма. Аднак тое, што ў сённяшнім парламенце большасцю дэпутатаў быў падтрыманы гэты законапраект — несумненна, прыкмета вялікага прарыву ў свядомасці.

— Ці адбываюцца змены на муніцыпальным узроўні?

— Так. Да прыкладу, гарадскія ініцыятывы Львова ўжо тры-чатыры гады маюць магчымасць атрымоўваць фінансаванне на цікавыя праекты ад адміністрацыі горада. Працуе адмысловая праграма, і хоць гэта і невялікія сумы, яна дазваляе запускарваць важныя і прывабныя для горада падзеі. Да прыкладу, фестывалі такога музычнага агенцтва і калектыву як Collegium Musicum ставяць за мэту папулярызацыю класічнай

■ Даведка

Уладзімір ВАРАБ'ЁМ — эксперт па распрацоўцы і рэалізацыі стратэгіі для кампаній, арганізацый і рэгіёнаў. У прафесійным партфоліа яго кампаніі PVV Knowledge Networks — больш за 50 праектаў эканамічнага развіцця, а досвед спецыяліста на незвычайным для нас рынку стварэння інавацыйных арганізацый і суполак ужо больш за 10 гадоў. Удзельнік Нестараўскай групы — нефармальнага аб'яднання інтэлектуалаў і актывістаў, створанага з мэтай распрацоўкі стратэгічнага бачання Украіны.

музыкі. Маладыя музыканты і менеджары выкарыстоўваюць сучасныя фарматы: задзейнічаюць мультымедыя падчас канцэртаў, ладзяць лекцыі, майстар-класы, "пад'ймаюць" малавядомы матэрыял, камплектуюць праграмы, спалучаючы традыцыйнае і новае. І гэты рух ідзе на карысць гораду, бо прыцягвае і фарміруе новага глядача — ці, скажам па-іншаму, спажываць. Немаюць публіку прывабіць таксама і міжнародны Alfa Jazz Fest, які ладзіцца ў нас ужо на працягу сямі гадоў. Фестываль прадэманстраваў новыя магчымасці Львова: сёння сюды можна прыезджаць не толькі дзеля таго, каб выпіць кавы і пашпацыраваць па вуліцах, разглядаючы архітэктурную горада становіцца месцам цікавых культурных падзей, прапаноўвае якасны і, самае галоўнае, — розны прадукт, які фарміруе яго імідж.

НІХТО ПЛАДЗІЦЬ МОЛЬ НЕ ЗЫРАЕЦЦА

— Выдатна, што з'яўляюцца новыя культурныя прапановы. Маладое пакаленне адчувае змены і здольнае прапанаваць новы прадукт сучаснаму спажываўцу. А што рабіць людзям, якія працуюць у старых сетках культуры? Якія ў іх перспектывы? Мы ж не можам сцвярджаць, што гэты клас работнікаў нічога не варта.

— Навіны ў мяне для іх несучасныя: альбо работнік культуры прымае новыя формы і фарматы сваёй працы, альбо... Я ведаю, што ёсць тыя, хто імкнецца штосьці змяніць, а ёсць тыя, хто проста ахоўвае свае рабочыя месцы. Гэта "праяданне" чалавечага патэнцыялу. Магу прывесці тут станоўчы прыклад. На пасаду кіраўніка аддзела культуры ў Львоўскую адміністрацыю прыйшла чыноўніца — актыўная, прадпрыемальная. Яна кардынальна змяніла падыход да падтрымкі ўстаноў культуры. Проста грошай нікому ўжо не даюць. Ніхто пладзіць моль не збіраецца — давайце шукаць новыя формы і фарматы. Давайце вынаходзіць варыянты і прапаноўваць людзям штосьці новае.

Кіраўніцтва адной гарадской бібліятэкі зрабіла прапанову "перафарматаваць" іх інстытуцыю ў медыятэку. Горад не толькі ўхваліў ініцыятыву, але і выдаткаваў сродкі на рамонт. У выніку звычайная бібліятэка пераўтварылася ў культурны цэнтр. Па сутнасці, яна стала грамадскай прасторай: там ёсць камп'ютарныя залы, высокахуткасны інтэрнэт, ладзяцца прэзентацыі, сустрэчы; бабулі і дзядулі вучацца працаваць з камп'ютарам, моладзь задзейнічана ў сацыяльных праектах. Усё працуе бясплатна, аднак у якасці падзякі вы можаце пакінуць столькі грошай, колькі захочаце. Вось вам цудоўны прыклад, якім

чынам можна выйграць ад перамены, калі іх не баяцца.

У СЯЛА ШАЛЁНЫЯ МАГЧЫМАСЦІ

— Закранём аптымізацыю, якая прайшла і ў Беларусі, і, наколькі ведаю, ва Украіне. Моладзь актыўна з'язджае ў гарады, сяло паступова яе страчвае. Якім чынам тут можа працаваць крэатыўная эканоміка?

— Людзям неабходна ўцяміць: утрыманне любых устаноў адбываецца за кошт падаткаў, якія ідуць з дадзенага рэгіёна. Калі ў вас няма аніводнага прадпрыемства, адкуль тады прыйдуць грошы на ўтрыманне бібліятэкі? Не будзем наіўнымі — гэта значыць, што хтосьці іншы "акрапляе святой вадой" ваш рэгіён, каб вы маглі наведваць свой "агмень" культуры. Што ў гэтым выпадку рабіць? Напэўна, самім станавіцца багацей, прыцягваць бізнес, каб потым утрымліваць столькі ўстаноў культуры, колькі захочаце. Ва Украіне ў гэтым плане распачаўся працэс дэцэнтралізацыі. Ідзе аб'яднанне мясцовых суполак, людзі паступова пачынаюць браць адказнасць на сябе.

— Ды ўсё ж гучыць жорстка.

— Мы не можам адмаўляць працэс глабалізацыі, які ідзе ва ўсім свеце. Сёння нам не трэба займацца гаспадаркай, каб мець ежу на стале. Невялікая колькасць фермерскіх прадпрыемстваў могуць забяспечыць харчаваннем ледзь не ўсю краіну. У сяла — шалёныя магчымасці, але яны палягаюць у той самай крэатыўнай эканоміцы, пра якую мы з вамі гаворым. Турызм — вось тое поле, якое трэба "ўзраць" жыхару сяла. Ёсць арганічнае земляробства, вытворчасць пэўных прадуктаў харчавання — тут акураг і "зарыты" скарб.

Памятаеце пра попыт на досвед? Перайдзіце з эканомікі прадуктаў на эканоміку досведу. Завядзіце сваю старонку ў інтэрнэце і напішыце захапляльна і падрабязна, што ў вашай вёсцы можна рабіць. Пра тое, якія ў вас невярагодныя лясныя абшары, якімі спежкамі можна прайсціся ў беларускіх гушчарах, колькі сабраць суніцаў ці грыбоў, якія рэчы можна зрабіць сваімі рукамі. Падайце гэта так, каб кожнаму захачелася да вас хутчэй прыехаць. А калі да вас рынецца турыст і вы заробіце на гэтым бізнесе, — тады і стаўленне да вашага атачэння ў вас зменіцца. Адпаведна, колькі бібліятэк патрэбна вашай супольнасці, вы будзеце ўжо вырашаць самі — з іншым досведам і падыходам.

— Хочаш-не хочаш, а ўпіраемся ўсё роўна ў эканоміку?

— Менавіта. Людзі, нарэшце, павінны зразумець, што ўсё залежыць толькі ад іх саміх. Вядома, дзяржава мусіць гарантаваць бяспеку, роўныя правілы гульні, умовы, не перашкаджаць, але далей людзі мусяць вызначыцца самі і прагнуць ад "спячкі" аб'якавацца. Я разумею, што гэта для многіх землятрус свядомасці. Пэўна, нас яшчэ доўга будзе трэсці, але без зменаў у светапоглядзе нічога не будзе. Сёння ламаецца шкілет былой і будзецца каркас новай эканомікі, а калі працуе кастапраў — гэта сапраўды балюча. Але калі ўсе костачкі стануць на месца, мы, нарэшце, здолеем хадзіць, а не толькі поўзаць.

Двухсотыя ўгодкі таварыства філаматаў, якія прыпалі на 1 кастрычніка, былі амаль не заўважанымі па-за вузкімі навуковымі коламі. Ані гучных імпрэзаў, ані фільмаў на цэнтральных каналах, ані адпаведных плакатаў на гарадскіх вуліцах... І гэта пры тым, што гісторыя рамантычных і самаахвярных беларускіх юнакоў можа — ды павінна! — натхняць як творцаў, так і іх аўдыторыю. Хочацца верыць, што 220-ая гадавіна з дня нараджэння самага вядомага з тых хлопцаў — Адама Міцкевіча, якая прыпадае на наступны год, будзе адзначацца ўжо зусім у іншым фармаце. Пра гэта загадзя вялася гутарка на круглым сталі ў Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры, прымеркаваным да юбілею таварыства.

Як дастукацца да аматараў сэлфі?

ІДЭІ ПРАЗ СТАГОДДЗІ

Круглы стол быў больш падобны на сапраўдную навуковую канферэнцыю з акрэсленымі тэмамі дакладаў. У ліку яго ўдзельнікаў былі як сталічныя навукоўцы, гэтак і госці з рэгіёнаў — напрыклад, намеснік старшыні Карэліцкага райвыканкама Руслан Абрамчык, які не толькі ведае, але і самастойна даследуе мінуўшчыну свайго краю. З вітальным словам да сабраўшыхся ўдзельнікаў і гледачоў звярнуліся дырэктар Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры Зміцер Яцкевіч, дырэктар Польскага інстытута ў Мінску Матэуш Адамскі. А старшыня Беларускага фонду культуры Уладзімір Гілеп прадставіў праект рэнавацыі парка ў Туганавічах, дзе, калі верыць легендзе, збіраліся філаматы. Таксама гучалі прапановы аб прыцягненні больш пільнай увагі да асобаў тых філаматаў, якія пакуль нібы знаходзяцца ў ценю больш “раскручаных” паплечнікаў — напрыклад, Адольфа Янушкевіча або Аляксандра Ходзькі.

Падчас круглага стала была высунутая прапанова аб стварэнні грамадскага камітэта па святкаванні 200-годдзя з дня нараджэння Адама Міцкевіча, у які было прапанавана ўвайсці шэрагу музеяў, навучальных устаноў ды грамадскіх арганізацый. У ліку апошніх — і наша Арт-суполка імя Тадэвуша Рэйтана.

Адрозна па завяршэнні круглага стала прысутных запрасілі на ўрачыстае адкрыццё часовай літаратурна-дакументальнай экспазіцыі “Філаматы. Ідэі праз стагоддзі”, прысвечанай 200-годдзю з дня засна-

вання тайнага студэнцкага згуртавання і падрыхтаванай сумесна з Музеем літаратуры імя Адама Міцкевіча ў Варшаве. Акрамя літаратурных твораў, фотаздымкаў, дакументаў, наведвальнікі могуць убачыць знакаміты партрэт Тамаша Зана аўтарства Валенція Ваньковіча, які захоўваецца ў карпаратыўнай калекцыі “Белгазпрамбанка”.

Выстава пакінула вельмі прыемныя ўражанні. Але тут жа ўзнікла пытанне: чаму б не выйсці з песных сцен музея ды не зладзіць падобную экспазіцыю ў цэнтры горада — на той жа плошчы Якуба Коласа? Зразумела, замяніўшы арыгінальныя артэфекты іх копіямі, а шклянныя вітрыны — пластыкавымі выставачнымі модулямі. Як тое нядаўна зрабілі ў цэнтры Варшавы ў гонар аднаго з найвядомейшых у свеце беларусаў — Тадэвуша Касцюкі. Яго вялізная гіпсавая галава на цэнтральнай вуліцы старога горада карыстаецца вялікай папулярнасцю сярод аматараў сэлфі. А заадно яны даведваюцца і пра гістарычныя факты.

ПІЛІГРЫМКА ДА КАМЕНЯ

Працягам музейных імпрэзаў стала вандроўка па мясцінах філаматаў. Стырно экскурсавода папераменна бралі ў рукі Антон Астаповіч і аўтар гэтых радкоў, часам дапаўняючы адзін аднаго, часам карэктуючы.

Кропкай уезду ў краіну філаматаў стала Завоссе, дзе сярод калгасных палаткаў, якія павінны памятаць бясконцыя шляхецкія наездны, вырасла сядзіба-музей Адама Міцкевіча, адноўленая на старых падмурках.

Юбілей філаматаў прайшоў даволі сціпла. Але наперадзе — юбілей Міцкевіча

Паланэз у Завоссі.

Там гасцей чакаў “малочны пачастунак”, які стаў ужо добрай традыцыяй на імпрэзах у гонар філаматаў — распіццё белага сімвала чысціні з’яўлялася адной з іх традыцый. Кожны ахвотны атрымаў магчымаць навучыцца танчыць старадаўнія шляхецкія танцы дзякуючы дзяўчатам з гурта Guda і Алене Прохаравай. Вядомы бард Андрэй Мельнікаў выканаў колькі спеваў, першы з якіх быў пачаткам паэмы Адама Міцкевіча “Пан Тадэвуш”, пакладзеным на музыку.

Ведаючы гісторыю роду Міцкевічаў, што называецца, з першых рук (архіўных дакументаў), я вырашыў паблукіць па ваколіцах сядзібы, раней недасяжных. Нечаканым і прыемным сюрпрызам аказалася, што ўсяго ў ста метрах ад сядзібнага ганку ёсць невялічкае возера з маляўнічымі бярозава-альховымі прысадамі. Куды, відаць, пакуль не часта ступае нага турыста. Адпаведна, музейны комплекс мае патэнцыял росту.

Наперадзе нас чакалі Туганавічы, дзе не захавалася і следу ад палаца Верашчакаў, а толькі рэшткі парка, магутныя дубы-волаты, ліпава “альтанка” і бясконцыя шэрагі акапаў Першай Сусветнай вайны. Дарэмнымі былі спадзевы заўважыць у грабавым лесе непрыкметныя цені Адама Міцкевіча і Марылі Верашчакі. Рамантызм не церпіць

шматлюднасці.

Знайсці “Камень філарэтаў”, ля якога, паводле падання, збіраліся сябры патамнага таварыства, аказалася задачай няпростай. Адмысловых указальнікаў, якія вялі б турыстаў бы Паўночная зорка, пакуль не прадугледжана. Другім — і, магчыма, больш значным — мінусам стала тое, што пад’ехаць на аўтобусе да каменя бліжэй за кіламетр фактычна немагчыма. Пячана дарога, што вядзе да каменя, добра падыходзіць для аматараў экстрэмальнага адпачынку, але для ўсіх астатніх пераўтвараецца ў пакутную пілігрымку. Чаму б мясцовым уладам не прадумаць і гэты момант? Усё ж, значнасць аб’екта будзе расці з кожным годам — як і колькасць патэнцыйных наведвальнікаў.

На думку такога практыкаванага ў справе турызму чалавека, як спадар Астаповіч, камень цалкам мог бы стаць папулярным аб’ектам паказу. Але звычайных турыстаў досыць цяжка прымусіць тэпаць лядную адлегласць на сваіх дзвюх, і пакуль гэтая праблема не вырашыцца, наўрад ці той камень патрапіць у папулярны маршрут.

Наперадзе нас чакалі мясціны, якія асаблівай рэкламы ўжо не патрабуюць: возера Свіцязь і Дом-музей Адама Міцкевіча ў Наваградку, экскурсію па якім зладзіў яго дырэктар Міка-

Партрэт Тамаша Зана.

лаў пахаваны бацька Ігната Антона Дамейкі — што засведчыў у сваіх успамінах сам знакаміты суйчыннік. Але наватворная памятная пліта Антона Дамейкі, якая ляжыць леваруч не царквы, а касцёла, стварае пэўную блытаніну і збівае з панталыку нават гісторыкаў.

Акурат ля гэтай пліты пасля прамоваў арганізатараў вандроўкі і ксяндза Аляксандра, які выйшаў да нас, каб павітаць і запрасіць у касцёл, і была пастаўлена кропка ў дванаццацігадзінным марафоне па былых Менскім і Наваградскім ваяводствах ВКЛ — мясцінах, якія далі нам безліч выбітных асобаў. Імёны некаторых з іх сталі культываванымі па-за межамі Беларусі, і, спадзяемся, стануць такімі і на іх радзіме. У сталіцу мы вярнуліся стомленыя, але задаволеныя. Было за што ад шчырага сэрца падзякаваць арганізатарам і круглага стала і вандроўкі.

НЕ АДКЛАДВАЦЬ НА КАНЕЦ ГОДА

На вялікі жаль, юбілей філаматаў прыйшоўся на 1 кастрычніка. І таму большая частка года, цягам якой можна было б правесці па ўсёй Беларусі тузін-два цікавых імпрэз з мэтай папулярнага ведаў аб славутых “таварышах”, была безваротна страчана. З наступным юбілеем, 220-годдзем з дня нараджэння Адама Міцкевіча, яшчэ горай: ён прыпадае на 24 снежня 2018 года. І гэта трэба загадзя ўлічыць — ды не адкладваць адпаведныя імпрэзы на канец года.

Лічу, што, карыстаючыся такой выдатнай магчымасцю, можна будзе яшчэ раз узняць на штандары гэту філаматаў-прамяністых-філарэтаў. Ушаноўваючы Міцкевіча, чаму б не згадаць і імёны яго сяброў-паплечнікаў, кожны з якіх таксама варты асобнага свята? Добры прыклад ужо навідавоку: сёлета беларускай грамадскасцю шырока адзначалася 275-годдзе з дня нараджэння Ігната Дамейкі, што прывяло на нашу зямлю і ягоных нашчадкаў з розных куткоў планеты.

Мне падаецца, гэты і наступны год мусяць стаць лёсавызначальнымі ў справе з сядзібай Вузлоўскіх у Чомбраве (блізу вёскі Валёўка і Свіцязь), з якой звязана гісторыя продкаў Адама Міцкевіча, і дзе ў 1928 годзе здымаўся фільм “Пан Тадэвуш”. Здаўна ў паветры лунае думка аб яе аднаўленні. Але, вядома, акцэнт у юбілейных мерапрыемствах варты звярнуць на папулярнасьць дастукацца да сэрцаў не толькі зацікаўленых патрыётаў, але і простых мінакоў.

**Зміцер ЮРКЕВІЧ,
старшыня Арт-суполкі
імя Тадэвуша Рэйтана**

Калектыў Вялікага тэатра Беларусі глыбока смуткуе ў сувязі са смерцю народнага артыста Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь кампазітара Дзмітрыя Браніслававіча СМОЛЬСКАГА і выказвае шчырыя спакуванні родным і блізкім нябожчыка.

Калектыў РВУ “Культура і мастацтва” выказвае глыбокія спакуванні спецыяльнаму карэспандэнту газеты “Культура” Пятру Пятровічу Васілеўскаму і яго сям’і ў сувязі са смерцю маці. Смуткуем разам з вамі.

Сямейныя таямніцы Дуніна-Марцінкевіча

Рэвельскі Монтэ-Крыста

Брат аўтара “Пінскай шляхты” —
спадчыннік малдаўскага прастола

За справу вызвалення спадкаемцы малдаўскага трона з Рэвельскай крэпасці ўсур’ез узяўся стрыечны брат Дзмітрыя Канцяміра — Васіль Пасек. Ці былі высакароднымі ды шчырымі яго памкненні, сказаць цяжка. У кожным разе, метады ён выкарыстоўваў часам даволі сумнеўныя. Неўзабаве яму давалося за гэта жорстка паплаціцца.

(Працяг.
Пачатак у №№ 34, 39.)

НЯДОБРЫ ДЗЯДЗЬКА

Праблемы Васіля Пасека пачаліся яшчэ да нараджэння і пераследавалі да скону, перад якім ён мог сказаць пра сябе: я сядзеў і пры Кацярыне II, і пры Паўле I, і пры Аляксандры I. З 50 гадоў свайго жыцця каля 30 Пасек правёў у няволі, патрапіўшы туды яшчэ зусім маладым чалавекам і канчаткова вызваліўшыся толькі за пару гадоў да смерці. З яго шматлікіх дзяцей многія нарадзіліся прама ў турмах альбо на катарзе, некаторыя там і памерлі.

Па-сапраўднаму злым геніем свайго лёсу Васіль небеспадстаўна лічыў уласнага дзядзьку — Пятра Багданавіча Пасека (18.02.1736 — 22.03.1804). Пасля таго, як той паўдзельнічаў у дзяржаўным перавароце 1762 года, падчас якога быў нават арыштаваны, і спрыяў узыходжанню на трон Кацярыны II, яго лёс быў уладкаваны: ён даслужыўся да чыну генерала-аншэфа (1782) і стаў сенатарам. Вялікі адрэзак ягонага жыцця звязаны з Беларуссю: у 1777 — 1781 гадах Пётр Пасек кіраваў Магілёўскім намесніцтвам, а ў 1781-м быў прызначаны замест Чарнышова генерал-губернатарам Беларускага намесніцтва і займаў гэты пост аж да 1796 года. Такім чынам, блізкія сваякі Васіля Пасека і князя Дзмітрыя Канцяміра амаль 25 гадоў кіравалі ўсходняй часткай сучаснай Беларусі — той часткай, якая, уласна, і называлася тады Беларуссю, у адрозненне ад Літвы.

Нарадзіўся Васіль у 1772 годзе ў слабадзе Спаскае Ваўчанскай акругі Украінска-Слабадской губерні. Яго бацька, адстаўны падпалкоўнік і ўдзельнік Сямігадовай вайны Васіль Багданавіч Пасек, закахаўся ў сваю стрыечную сястру Лізавету Ільвічну Абрэцкую, якая жыла ў Смаленскай губерні. Ёй тады не было яшчэ і 14 гадоў. Кавалер не знайшоў нічога лепшага, як скрасці пакараную, прычым зроблена гэта было самым жорсткім чынам. Па змове дзядзька інсцэніравала сваю смерць: пайшла купацца і пакінула вопратку на беразе, а сама збегла з саўдзельнікамі жаніха, які потым некалькі дзён патанаў у слязах па сястры разам з бацькамі ўцякачкі. Пад імем Надзеі Пятроўны Пасек прывёз яе ў свой маёнтак, і ніхто, акрамя брата Пятра, не ведаў пра сапраўднае ейнае

паходжанне. Але неўзабаве яе каханы памірае, пакінуўшы Лізавету з сынам — таксама Васілём.

Дзядзька, якую ўсе блізкія лічылі загінулай, Пётр Пасек прымусяў “уваскрэснуць” ды вярнуцца дадому. Ён жа стаў апекуном маленькага Васіля. У 1781 годзе дзядзька выправіў хлапчука ў пецябургскі пансіятат Масона, а ў 1785 годзе, калі юнаку ўжо шлоў 13-ы год, перавёз яго да сябе ў Магілёў. Васіль быў аддадзены ў Валягодскі мушкетёрскі полк, які тады знаходзіўся ў гэтым беларускім горадзе. Сам малады чалавек не быў таму рады: ён хацеў прысвяціць сябе навуцы, а не ваеннай службе, на якой, па яго ўласным прызнанні, ён вельмі хутка забыў усё, чаму яго вучылі ў пансіёне.

Пры запісе Пасека ў полк адбылася падмена, якая паўплывала на ўсё яго будучае жыццё: вераломны генерал-губернатар Беларускага намесніцтва запісаў свайго роднага пляменніка пад прозвішчам Паскова і называў яго прыёмышам. Зроблена гэта было дзеля таго, каб малады Васіль не мог прэтэндаваць на немалую спадчыну свайго бацькі, якую яго брат намерваўся прыбраць да рук.

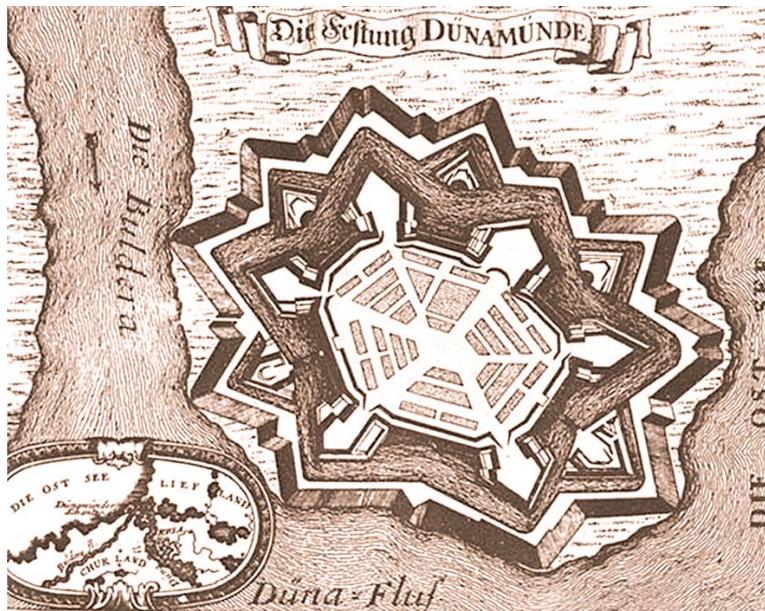
Па сканчэнні вучобы Васіль у чыне ротмістра быў залічаны ў Рыжскі карабінерны полк і ўжо ў 1788 годзе адправіўся добраахвотнікам на руска-турэцкую вайну. Удзельнічаў у штурме Ізмаіла, дзе адным з першых забраўся на сцяну крэпасці, за што быў узнагароджаны чынам маёра. Увесь гэты час Пётр Пасек на правах апекуна распараджаўся маёнткам пляменніка ды не спыняў памкненняў завалодаць ім канчаткова.

Пасля службы ў войску Васіль Пасек нейкі час правёў за мяжой і толькі па вяртанні стаў рабіць захады па здабыцці сваёй спадчыны. Аднак тут жа ў яго пачаліся сур’ёзныя праблемы — мабыць, не без удзелу дзядзькі.

АБРАЗА ІМПЕРАТРЫЦЫ

У 1794 годзе кіраўнік Екацерынаслаўскай губерні М.В. Кахоўскі (дарэчы, першы губернатар Магілёўскай губерні, які пачаў кіраваць там адразу пасля падзелу 1772 года) даслаў данясенне імператрыцы, паведамляючы пра групу небяспечных для айчыны людзей, у лік якіх быў далучаны і Васіль Пасек. Неўзабаве яго, закутага ў ланцугі, даставілі ў Таемную экспедыцыю ў Санкт-Пецярбург. У Пасека быў праведзе-

ны вобвыск, падчас якога знайшлі забароненую ў Расіі кнігу “Падарожжа з Пецярбурга ў Маскву” А.М. Радзішчава і вершы палітычнага зместу — у тым ліку і акаверш на Кацярыну II. Пасек спачатку сцвярджаў, што ён купіў крамольную літаратуру на рынку,

План крэпасці Дзюнамюндэ ў Рызе (цяпер Даўгаўпільскай), дзе 4 гады і 3 месяцы прабываў Пётр Пасек.

потым — што, нібыта, атрымаў яе ў Магілёве ад чыноўніка казённых палат П.П. Сімановіча, потым прызнаўся: вершы напісаў ён сам. Творы былі сапраўды смелымі — за іх яшчэ не так даўно наогул маглі расстраляць:

Разум, воля и свобода

Стонут в узах, вопия:

Долго ль чтить нам сумасброда,

Кровь сосуца, как змия?

Аднак Пасек тады абышоўся толькі лёгкім спалохам, правёўшы ў турме ўсяго паўгода. Пасля вызвалення яму было забаронена жыць у сталіцах, і нейкі час ён правёў у Гродне пры камандуючым войскамі князі С.Ф. Галіцыне.

У той самы час Пётр Пасек не пакінуў сваёй надзеі пазбавіцца ад пляменніка і распускаў чуткі, што той якабінец, што Васіль займаецца вырабам фальшывых грошаў і нават алхіміяй. У снежні 1796 года ў Вільні ён быў затрыман і без прад’яўлення абвінавачвання па загадзе імператара Паўла заключаны ў Дзюнамюндскую крэпасць у Рызе, дзе прабываў 4 гады і 3 месяцы — без суда і следства. Недарэчнасць сітуацыі заключалася ў тым, што ён нават не быў звольнены з ваеннай службы, і па выхадзе з вязніцы ваеннае ведамства выплаціла яму заробак за ўвесь тэрмін арышту.

Доўгія турэмныя дні далі Васілю Пасеку час на распрацоўку некаторых праектаў, што сведчаць аб яго шырокіх інтарэсах: “Якім чынам завесці лепшага разбору быдла, так, каб гэта нічога не каштавала казне і абывацелям”, “Правілы народнай асветы”, “Паляпшэнне выхаваўчых дамоў, бальніц, уціхаміральных дамоў і інстытутаў”, “Паляпшэнне земскай паліцыі”. Былі напісаныя ім і некалькі артыкулаў пра адносіны да злачынцаў.

ІНТРЫГІ І ХІТРЫКІ

25 сакавіка 1801 года Васіль Пасек выйшаў з Дзюнамюндскай крэпасці. Паводле яго ўспамінаў, ён адразу стаў рабіць захады па вызваленні свайго стрыечнага брата Дзмітрыя Канцяміра: “Працы мае засталіся не безвыніковымі. У лістападзе месяцы даведаўся я, што яго вызваляць, але што ён застанецца як звар’яцелы пад наглядом у Рэвелі. Яшчэ да вызвалення яго прыехала туды княгіня, жонка яго; а я прыехаў туды ж праз тыдні паўтара, пакінуўшы ўласныя справы свае па просьбе княгіні і па жаданні памірыць

таму яна пакуль што заставалася ні з чым. Задума Пасека складалася ў тым, каб схіліць князя афіцыйна прызнаць не толькі шлюб, але і сваіх пазашлюбных дзяцей — Соф’ю і Антыёха.

Якая яму была ў тым карысць? Пра гэта сёння можна толькі здагадацца. Не выключана, што Хрушчова прапанавала Пасеку за яго паслугі пэўны працэнт, паабяцаўшы не забыць яго высылкі, калі яна стане афіцыйнай жонкай і спадкаемцай Канцяміра. Мяркуючы па ўсім, такія абяцанні Васіль атрымліваў і ад дачкі князя Соф’і.

Для таго, каб Канцямір падпісаў адпаведнае пасведчанне, сваякі рабілі розныя хітрыкі, але Дзмітрый супраціўляўся, бачачы ў гэтым іх каварныя намеры. Аднак марна: Канцямір упарта адмаўляўся. “Я хутчэй хачу памерці, чым слухацца маіх злодзеяў!” — казаў ён.

Але насамрэч паміраць князь не збіраўся і, паколькі быў утэўнены, што як толькі ён падпіша гэта пасведчанне, яго адразу ж атруцяць, за некалькі тыдняў змяніў 15 слуг.

Да вызвалення Дзмітрыя спрычыніліся многія высокія асобы, уключаючы самога імператара Аляксандра. Канцямір атрымаў ад князя Р.С. Валконскага ліст, які паведамляў, што “справа яго не будзе даслана ў камісію для разгляду старых крымінальных і следчых спраў, бо гасудар сам яго лёс вырашыць; віншуе яго са свабодой, але яму вызначана жыць пад наглядом у Рэвелі”.

Аднак аказаны яму высокі гонар толькі абурў Канцяміра, і ён разрадзіўся палымянай і вельмі паказальнай прамовай, якая дайшла да нас у пераказе Васіля: “Вось, братка, табе ясны доказ, што Аляксандр убачыў ува мне таго, тронам каго хацела завалодаць яго бабка, і для таго засадзіла мяне, спадзеючыся замарыць мяне і тым пагасіць кроў Грэцкіх імператараў”.

Адпаведна, Канцямір усё яшчэ марыў стаць манархам. Не шкадуючы фарбаў, ён намаляваў перад сваім стрыечным братам уражальныя перспектывы, абяцаючы яму высокую пасаду пры ўласным двары. “Якая сумесь розуму і недарэчнасці!” — завяршае гэты пасаж сваіх мемуараў Васіль Пасек.

Вераломнасць Пятра Пасека князь Дзмітрый узводзіў да міжнароднага ўзроўню: “Ён заўсёды быў у змове з Чарнышовым супроць мяне і быў прычынай, што Кацярына на мяне ўгневалася. Каб не ён, то Пацёмкін ніколі б мяне не выслаў з Пецярбурга і не абвясціў бы вар’ятам! Пётр Багданавіч перахапіў і ўтаіў указ, у якім загадана было прымусяць Порту прызнаць мяне спадчыннікам грэцкага прастола і саступіць мне частку імперыі!”

Аднак менавіта рэакцыя Канцяміра на ліст ад князя Валконскага і падказала Пасеку рашэнне праблемы. Гуляючы на фантазіях і марах апошняга нашчадка Малдаўскага пасаду і спадчынніка грэцкаскага імператараў, Васіль спадзяваўся дамагчыся ад яго падпісання пасведчання аб жаданні прадоўжыць шлюб з Хрушчовай і прызнанні пазашлюбных дзяцей.

**Зміцер ДРОЗД,
гісторык-архівец**

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
 - "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
 - "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
 - "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
 - "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
 - "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.".
- Выставы:
- Выстава **"Марк Шагал: Колер Любові"** — да 8 кастрычніка.
 - Выстава **"Напалеон Орда. Ілюстраваная энцыклапедыя краіны"** — да 3 снежня.
 - Выстава **"Эрнст Барлах — Кетэ Кольвіц. Пераадоўваючы існаванне"** — з 7 кастрычніка да 3 снежня.
 - Выстава **"3 кніжны скарбніцы"** (выданні друкарняў Беларусі XVI — першай паловы XIX стст.) — да 19 кастрычніка.
 - Выстава **"Скарбы Старажытнага Егіпта"** — да 10 снежня.
 - Выстава **"Магія старых фатаграфій"**.

Філіялы музея МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX ст."

- г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
- Пастаянная экспазіцыя:
- **"Інтэр'еры шляхецкай сядзібы"**.
 - **"Жыццё і творчасць Валенкі Ваныковіча"**.
 - **"Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."**.
 - Выстава моды і аксесуараў эпохі Рамантызму з калекцыі Ігара Сурмачэўскага **"І паланэз пачаць пара"** — да 13 студзеня 2018-га.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ё В. РАУБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.
- "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
- "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст.".
- Бестэрміновая акцыя **"Адзіны білет"**, якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць сем музеяў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
- Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіка **VKL3D**.

ТЭАТРЫ
НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- **7, 8 — "Карсар"** (балет у 3-х дзеях) Прэм'ера.
- **10 — "Травіята"** (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі.
- **11 — "Эсмеральда"** (рамантычны балет у 3-х дзеях) Ц.Пуні.
- **11 — "Моцарт назаўсёды"**. Камерная зала імя Л.П.Александровскай). Пачатак у 19.30.
- **12 — "Баль-маскарад"** (опера ў 3-х дзеях) Дж.Вердзі. У партыі Рычарда — Міхаіл Малафій (Украіна).
- **13 — "Спячая прыгажуня"** (балет-феерія ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
- **14 — "Рыгалета"** (опера ў 2-х дзеях) Дж.Вердзі.

- Акцыя **"Вольнае піаніна"** — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
- Выставы:
- Выстава да 135-годдзя з дня нараджэння фотамастака Льва Дашкевіча і Янкі Купалы **"Беларусі прысвячаецца..."** — з 10 да 29 кастрычніка.
 - Выстава **"Моднае стагоддзе"** (прадстаўлены гістарычныя касцюмы з прыватнай калекцыі Аляксандра Васільева) — да 10 студзеня 2018-га.
 - Выстава **"Да! Гэта Мінск"** фотаклуба "Мінск" — у Галерэі музея.

Філіялы музея

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП
г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

- **Абноўленая экспазіцыя**, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі (залы дапоўненыя новымі прадметамі амаль з усіх фондавых калекцый музея).
- Выстава **"Імёны Рэвалюцыі"** — да 29 кастрычніка.
- Святло-музычная выстава **"Атлантыда"** — да 8 кастрычніка.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 12.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.
- Выстава **"Візіты і візіткі: дыпламаты ў кішэні"**.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

- "Геалогія і палеанталогія".
- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
- "Выстава насякомаедных раслін".
- Выстава работ навучэнцаў гімназіі № 75 імя П.Масленікава **"Мой родны кут..."** — да 31 кастрычніка.
- Выстава **"Жывыя цмокі"** — да 25 лютага 2018-га.
- г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.
- Атракцыён **"Лазерны квэст"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.

- Пастаянная экспазіцыя:
- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
- "Музычная і тэатральная

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

МАГАЗІНЫ "БЕЛСАЮЗДРУК"

- **Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына"**.
- **Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі"**.
- **Проспект Незалежнасці, 44.**
- **Вуліца Валадарскага, 16.**

КІЁСКИ "БЕЛСАЮЗДРУК"

- **ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча.**
- **Проспект Пераможцаў, 5.**
- **Вуліца Рабкораўская, 17.**
- **Проспект Незалежнасці, 168, В.**
- **Вуліца Лабанка, 2.**

культура Беларусі ў Х — XIX стст."

- "Беларуская музычная культура XX ст.".
- "Тэатральная культура Беларусі XX ст."
- Выстава-прэзентацыя **"Масонскія знакі"** — да 10 кастрычніка.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава выштых карцін **"Я вам чароўны свет адкрыю..."** — да 22 кастрычніка.
- **Майстар-класы:**
- **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
- Інтэрактыўныя музейныя заняткі **"Асновы акцёрскага майстарства"** для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свардлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Літоўская прэс-фатаграфія. 15 гадоў"** — да 22 кастрычніка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

- **Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.**
- Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНИК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.

- **Палацавы ансамбль**
- Пастаянная экспазіцыя.
- **Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці**
- Пастаянная экспазіцыя.
- Анімацыйная праграма **"Немагчымае магчыма: на аўдыенцыі ў войта!"**

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"
г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Міжнародная выстава **"Ultima ratio Regum. Беларусь у Паўночных войнах сярэдзіны XVII — пачатку XVIII стст."** — да 21 кастрычніка.
- Выстава мастацкай суполкі **"Таварыства перасоўных мал алан"** (камедыя ў 2-х дзеях) У.Гаджыбекава.
- **12 — "Цыганскі барон"** (аперэта ў 2-х дзеях) І.Штрауса.
- **13 — "Лятуца мыш"** (аперэта ў 3-х дзеях) І.Штрауса.
- **14 — "Залатое кураня"** (мюзікл для дзяцей у 2-х дзеях) У.Улановскага. Пачатак аб 11-й.
- **14 — "Містар Ікс"** (аперэта ў 2-х дзеях) І.Камана. Пачатак а 18-й.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

"РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44.
Тэл./факс: 334 60 08.

- **7 — "Залатое сэрцайка"** (інтэрактыўная казка) С.Навуменка. Пачатак аб 11-й.
- **7 — "Нязваны госць"** (сямейная

мастацкіх выстаў.

XXI стагоддзе (Санкт-Пецярбург) — да 16 лістапада.

- Квэст **"Вайна і Мір, альбо Таямніца дзвюх скрынь"** — кожную пятніцу. Пачатак а 15-й.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

- **Экспазіцыі:**
- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Экспазіцыя **"Склеп"** на сядзібе Якуба Коласа.
- Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
- Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
- Музейныя майстар-класы і заняткі.
- Мультимедыйны комплекс **"Чалавек. Асоба. Час"**.
- Пешая экскурсія **"Мясцінамі Коласа ў Мінску"**.
- Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квэст-гульні **"Таямніцы дома Песняра"**.

Акцыі:

- Новы праект **"Субота ў доме Якуба Коласа"**, прымеркаваны да 135-годдзя з дня нараджэння Песняра — 7 лістапада. Пачатак аб 11-й.
- У праграме — майстар-клас па сілуэтным выразанні, гарбата з печанымі яблыкамі з саду Якуба Коласа, лячэнае прадстаўленне па сюжэтах народных казак.
- **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музеі).
- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

- **Экспазіцыі:**
- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папарацка-кветкі"**, **"Вячоркі"**.
- Выставачны праект-мемарыял **"Страчаныя абліччы"** — да 2 лістапада.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.
Тэл.: 321 24 30.

- **Філіялы Музея гісторыі горада Мінска**
- **Гарадская мастацкая галерэя твораў Л.Д. Шчамялява**
г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
- **Экспазіцыя:**
- **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялява"**.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.

- **Экспазіцыі:**
- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
- **"Мінск губернскай шляхецкай побыт"**.
- Выставачна-інтэрактыўны праект **"Сустрэча з майстрам"**.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

- **Экспазіцыя:**
- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.
Тэл.: 285 18 86.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Разам з Мінскам"** (мастацкі тэкстыль, кераміка) — да 14 кастрычніка.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.
Тэл.: 285 18 86.

- **Экспазіцыя:**
- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
- **Экспазіцыя "КАРЭТНАЯ"**
г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.
- **"Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж"** (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавага транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
- Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.

- Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЪСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

- Беларуска-эстонскі праект **"Выстава 5"** — да 29 кастрычніка.

ГОМЕЛЬСКИ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 57 41.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.

■ На тэрыторыі працуе пнеўматычны цір.

- **"Музей крміналістыкі"**.
- Выстава **"Гомель і гамельчане напярэдадні і ў гады Першай сусветнай вайны"** (выставачная зала).
- Выстава **"Бітва матороў"** (хол музея).

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Пастаянная экспазіцыя:

- **"Прырода Лідчыны"**.
- **"Сучаснае мастацтва краю"** (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).

Выставы:

- Выстава **"Майстарня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурахвера"**.
- **"Вядзем пачатак мы ад Гедыміна..."**.
- Мемарыяльны пакой **Валянціна Таўлая**.
- Выстава са збору А.Фішбайна **"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст."**.
- Музейна-вобразная зала **"Хрушчоўка 60-х"**.
- Выстава **"Вайны свяшчэнныя старонкі"**.
- Выстава **"Надзейны шчыт краіны"**.
- Выстава **"Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт"**.
- Выстава **"Жыве мая ліра нанова!"**

ІЎЕЎСКИ МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ КУЛЬТУР

г. Іўе, вул. 17 верасня, 9.
Тэл.: (8-01595) 2 68 96.

- Экспазіцыя **"Пад адзіным небам праз стагоддзі"** ("Карэннае насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларускія татары").
- Выставы **"Беларускія юрэрэ", "Другая сусветная вайна"**.
- Выстава карцін Івана Струкава **"Саюз вады і зямлі"**.
- Прадстаўленні лячэнага тэатра **"Батлейка"**.

НАВАГРУДСКІ ГІСТОРЫКА-КРАЗНАЎЧЫ МУЗЕЙ

г. Навагрудак, вул. Гродзенская, 2. тэл. (8-01597) 2 14 70.

- Пастаянная экспазіцыя: **"Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчынай вайны"**.
- г. Навагрудак, вул. Мінская, 64-66.
- **Экспазіцыя:**
- **"Музей юрэйскага супраціўлення на Навагрудчыне"**.

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА Ў НАВАГРУДКУ

г. Навагрудак, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).

- Пастаянная экспазіцыя: **"Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча"**.
- Пастаянныя выставы: **"Святло кухні Міцкевічаў", "Малюнк сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы"**.

ГАЛЕРЭІ

"УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРЫ"

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

- Выстава **"Адлюстраванне часу. Алесь Квяткоўскі і вучні-архітэктары БНТУ"** — да 14 кастрычніка.
- Выстава фотаздымкаў **"Спадчына і прырода"** — да 14 кастрычніка.

УВАГА!

ТУТ МАГЛА БЫЦЬ ВАША АФІША!

Звяртайцеся:
+375 17 286 07 97,
+375 17 334 57 41
(факс)
kultura@tut.by